Рокада
Благодійний фонд

Aktion Deutschland Hilft
Bündnis deutscher Hilfsorganisationen

AWO International

german cooperation

Аналітичне обґрунтування доцільності реалізації проєкту

«ПІДВИЩЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ВРАЗЛИВИХ ВЕРСТВ НАСЕЛЕННЯ У СІЛЬСЬКИХ ГРОМАДАХ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ»

Авторки: Катерина Перегуда, Мирослава Козюпа

Модерація ФГД: Марина Гриценко, Анна Гончарова

Координаторка дослідження: Анастасія Хорват

Над дослідженням також працювала: Ірина Корольчук

Соціологиня: Мирослава Козюпа

Оформлення: Анна Левіс

Аналітичний звіт сформовано БО «БФ «Рокада» в межах проєкту «Підвищення соціально-економічної та психологічної стійкості вразливих верств населення у сільських громадах Київської області» за підтримки AWO International за фінансової підтримки German cooperation Deutshe Zusammenarbeit і Aktion Deutschland Hilft.

Аналіз фокусується на базовій оцінці стану соціально-економічного розвитку, ринку праці, самозайнятості та соціальної згуртованості Іванківської та Димерської об'єднаних територіальних громад. Дослідження проведено з метою комплексного аналізу поточного становища населення після воєнних подій, виявлення ключових потреб, існуючих можливостей та потенціалу для відновлення громад. Особливу увагу приділено рівню самозайнятості, середнім доходам, можливостям працевлаштування та психологічному добробуту мешканців як чинникам соціальної стійкості та економічної життєздатності територіальних громад.

Список скорочень

Вступ

Методологія дослідження

1 Дослідження соціально-економічного стану Іванківської громади на початку впровадження проєкту (Baseline)

1.1. Результати опитування жителів Іванківської громади Київської області

- Соціально-демографічні характеристики опитаних
- Погляд жителів Іванківської громади на соціально-економічну ситуацію, питання зайнятості та самозайнятості
- Погляд жителів Іванківської громади на психологічний добробут та соціальну згуртованість

1.2. Результати опитування представників органів місцевого самоврядування та неурядових громадських організацій Іванківської громади Київської області

- Соціально-демографічні характеристики опитаних
- Погляд ОМС та активних представників громадськості Іванківської громади на соціально-економічну ситуацію, питання зайнятості та самозайнятості
- Погляд ОМС та активних представників громадськості Іванківської громади на психологічний добробут та соціальну згуртованість мешканців громади

1.3. Висновки та рекомендації

2 Дослідження соціально-економічного стану Димерської громади на початку впровадження проєкту (Baseline)

2.1. Результати опитування жителів Димерської громади Київської області

- Соціально-демографічні характеристики опитаних
- Погляд жителів Димерської громади на соціально-економічну ситуацію, питання зайнятості та самозайнятості
- Погляд жителів Димерської громади на психологічний добробут та соціальну згуртованість

2.2. Результати опитування представників органів місцевого самоврядування та неурядових громадських організацій Димерської громади Київської області

- Соціально-демографічні характеристики опитаних
- Погляд ОМС та активних представників громадськості Димерської громади на соціально-економічну ситуацію, питання зайнятості та самозайнятості
- Погляд ОМС та активних представників громадськості Димерської громади на психологічний добробут та соціальну згуртованість мешканців громади

2.3. Висновки та рекомендації

Шляхи до життєздатності проєкту

Список використаних джерел

Додатки

Список скорочень

ОМС – Органи місцевого самоврядування

ВПО – Внутрішньо переміщена особа

ГО – Громадська організація

БО – Благодійна організація

ТЦСО – Територіальний центр соціального обслуговування

ЦЗ – Центр зайнятості

ФАП – Фельдшерсько-акушерський пункт

КУ – Комунальна установа

ТГ (ОТГ) – Територіальна громада (Об'єднана територіальна громада)

НУО – Неурядова організація

ФГД – Фокус групова дискусія

КІ – Ключовий інформант, учасник інтерв'ю

ІРЦ – Інформаційно-ресурсний центр

Базове дослідження стану соціально-економічного розвитку, ринку праці, самозайнятості та соціальної згуртованості в Іванківській та Димерській об'єднаних територіальних громадах проведено з метою комплексного аналізу поточного становища населення після воєнних подій, а також визначення ключових потреб і потенціалу для подальшого відновлення територій.

Громади зазнали тяжких наслідків у 2022 році під час повномасштабного вторгнення, що суттєво вплинуло на всі сфери життя – від економічної активності до психологічного стану мешканців. Іванківська громада з першого дня війни (24 лютого 2022 року) перебувала в окупації та зоні бойових дій ворожих військ російської федерації, які тривали 36 днів. За цей період громада зазнала численних руйнувань та була пограбована ворогами. Переважна більшість руйнувань припала на житловий сектор. У 46-ти населених пунктах громади пошкоджено близько 2 300 житлових будинків, 481 з яких зруйновано повністю, а 178 – потребували капітального ремонту. Димерська громада також була в окупації з 24 лютого до 31 березня 2022 року, коли російські війська бомбардували, обстрілювали та контролювали її територію. Внаслідок бойових дій значно постраждало майно громади: пошкоджено 1 354 об'єкти нерухомості та 94 зруйновано вщент.

Наразі основні внутрішні ресурси адміністративних одиниць (бюджети громад) спрямовані на ліквідацію наслідків бойових дій. Водночас громади демонструють ознаки поступового відновлення, активізації місцевих ініціатив і волонтерського руху. На даному етапі вкрай важливими є стратегічні рішення збереження потенціалу громад, що може бути реалізовано лише за умов зовнішнього сприяння та підтримки.

Ефективне використання людського потенціалу та кадрових ресурсів громади є ключовим фактором для економічного відновлення. При здійсненні аналізу головна увага приділяється вивченню рівня самозайнятості, структури доходів, стану зайнятості та психологічного добробуту мешканців. Окремий акцент зроблено на аналізі становища вразливих категорій населення – жінок, молоді, ветеранів, внутрішньо переміщених осіб і людей з інвалідністю. Дослідження також оцінює рівень їхньої мотивації та готовності брати участь у програмах професійного навчання, перекваліфікації та самозайнятості.

Мета дослідження – виявити основні бар'єри та можливості для працевлаштування і розвитку підприємницької діяльності, а також визначити потреби населення у перекваліфікації та здобутті нових професійних навичок для підвищення своєї конкурентоспроможності на ринку праці.

Для отримання більш ґрунтовних висновків, дослідження поєднало кількісні та якісні методи збору інформації – анкетування мешканців громад та представників неурядового сектору й місцевих органів влади (у тому числі активних працівників сфери освіти, надання соціальних послуг тощо), а також фокус-групове обговорення із представниками органів місцевого самоврядування. Представники органів місцевого самоврядування відображають бачення потреб та викликів з боку управлінського рівня, освітні установи – розуміння підготовки кадрів і розвитку професійних навичок, а соціальні служби – безпосередній контакт із населенням, яке потребує підтримки у працевлаштуванні чи розвитку власної справи. Такий склад респондентів дозволив отримати комплексну оцінку ситуації на місцевому ринку праці.

Отримані результати можуть бути основою для формування цільових програм економічного розвитку, відновлення людського потенціалу, підтримки підприємництва та зміцнення соціальної згуртованості в Іванківській і Димерській громадах.

Мета та завдання дослідження

Дослідження спрямоване на виявлення шляхів підвищення економічної та соціальної стабільності в Іванківській і Димерській громадах Київської області через комплексну оцінку поточного стану ринку праці, рівня самозайнятості, рівня доходів і психологічного добробуту населення.

Методи збору й аналізу та інструментарій

У цьому дослідженні застосовано кількісний та якісний підходи до збору даних.

Основним інструментом збору даних стали дві стандартизовані анкети, розроблені для проведення базової оцінки соціально-економічної ситуації в громадах перед запуском проєкту. Запитання були закритого, відкритого, напіввідкритого та шкального типів.

Опитування охопило дві цільові групи респондентів в кожній з громад:

- Повнолітні мешканці громади, зокрема місцеві жителі, внутрішньо переміщені особи (ВПО), люди з інвалідністю, особи, які зазнали травм, пов'язаних із війною, ветерани або члени сім'ї ветерана та інші;
- Представники органів місцевого самоврядування та громадського сектору.

Опитування здійснювалося у змішаному форматі – онлайн (CAWI – розповсюдження через соцмережі, офіційні сторінки громад, партнерські НУО) та офлайн (CAPI – два інтерв'юери у громадах для опитування людей із низькими цифровими навичками, літніх, людей з інвалідністю). Опитування проводилося за методом доступної вибірки, що передбачає залучення до дослідження респондентів, які були найзручнішими для контакту під час збору даних (мешканці, що погодилися взяти участь у дослідженні).

Також були проведені 2 фокус-групи з представниками органів місцевого самоврядування кожної з громад.

Участь в опитуванні була добровільною, анонімною і без збору персональних даних. Це забезпечувало конфіденційність, зокрема для вразливих категорій населення. Респонденти самостійно у зручний для себе час або з допомогою інтерв'юера заповнювали анкети.

Охоплення

Опитування охопило мешканців Іванківської та Димерської громад Київської області. По кожній з громад окремо проводився збір даних та проаналізовані результати відповідей, що дозволило врахувати специфіку соціально-економічних умов і потреб кожної з громад.

Цільова аудиторія

Мешканці Іванківської та Димерської громад з акцентом на вразливі категорії: внутрішньо переміщені особи (ВПО), особи зі встановленою інвалідністю, особи без інвалідності, але які мають труднощі у повсякденному житті (обмежена здатність пересуватися – візок; тростина; труднощі з мовленням або слухом; інші потреби у додаткових засобах), особи, які зазнали травм, пов'язаних із війною, ветерани або члени сім'ї ветерана, сім'ї військовослужбовців (чинних, загиблих, полонених або зниклих безвісти), малозабезпечені сім'ї, безробітні особи або шукачі роботи та інші.

Варто зазначити, що в переліку запропонованих категорій вразливості відсутня «особа, яка постраждала від російської агресії», оскільки всі жителі громад (а відповідно і респонденти) відносяться до неї за замовчуванням (Іванківська та Димерська громади перебували в окупації, на їх території велися активні бойові дії, населені пункти громад зазнали численних руйнувань і пограбувань).

Терміни проведення опитування та фокус-груп

Опитування мешканців Іванківської громади проводилось з 29 вересня по 15 жовтня 2025 року. В опитуванні взяли участь 426 респондентів.

Опитування представників органів місцевого самоврядування Іванківської громади проводилось з 29 вересня по 10 жовтня 2025 року. В опитуванні взяли участь 20 респондентів.

Опитування мешканців Димерської громади проводилось з 29 вересня по 28 жовтня 2025 року. В опитуванні взяли участь 162 респонденти.

Опитування представників органів місцевого самоврядування Димерської громади проводилось з 29 вересня по 16 жовтня 2025 року. В опитуванні взяли участь 16 респондентів.

Фокус-група з представниками органів місцевого самоврядування в Іванківській громаді проводилася 4 листопада 2025 року. У заході взяли участь 9 учасників.

Фокус-група з представниками органів місцевого самоврядування в Димерській громаді проводилася 4 листопада 2025 року. У заході взяли участь 5 учасників.

Вибірка дослідження не є репрезентативною, що може впливати на точність результатів. Зокрема, деякі соціальні групи можуть бути недостатньо або надмірно представлені, що спричиняє зміщення у розподілі соціально-демографічних характеристик. Цей фактор слід враховувати під час інтерпретації зібраних даних і не екстраполювати їх на всю генеральну сукупність населення громад.

У деяких питаннях сума відповідей перевищує 100%, оскільки респонденти могли обирати декілька варіантів відповідей одночасно.

Отримані результати узагальнено у вигляді кількісних показників та якісних висновків, які можуть бути використані для формування рекомендацій щодо підвищення зайнятості та покращення добробуту населення.

Дослідження соціально-економічного контексту впровадження проєкту в Іванківській громаді

Іванківська сільська об'єднана територіальна громада

Площа – 3 620 км².

Ландшафт: 45% ліси, 39% с/г землі.

Населення ~29 114 (60% вразливі: 10 748 пенсіонери, 2 914 осіб з інвалідністю, 640 ВПО, 81 родина загиблих, 491 на соцдопомозі).

Проблеми:

- низькі податкові надходження (537 тис. євро у 2024), залежність від держсубвенцій (278 тис. євро);
- близькість Чорнобильської зони та Білорусі;
- обмежені можливості для інвестицій;
- слабка економіка, відсутність бізнесу (найбільший роботодавець – держлісгосп, 227 осіб).

Соціальне середовище:

- активні НУО («Молодь Іванківщини», «Наше Іванківщино», ветеранські та культурні організації);
- є Молодіжна рада, культурні ініціативи (спадщина Марії Примаченко, ткацтво, туризм);
- місцева влада відкрита до співпраці, громада вмотивована.

Стратегія розвитку громади наразі перебуває в розробці.

1.1. Результати опитування жителів Іванківської громади Київської області

Соціально-демографічні характеристики опитаних

У дослідженні взяли участь 426 мешканців Іванківської громади. ***40,8%*** – жителі адміністративного центру громади (с. Іванків). До опитування також долучились представники таких сіл як Блідча, Болотня, Варівськ, Воропаївка, Горностайпіль, Димарка, Дитятки, Жеревпілля, Жміївка, Запрудка, Заруддя, Захарівка, Зорин, Калинове, Коленці, Кропивня, Кухарі, Макарівка, Мала Макарівка, Мусійки, Обуховичі, Олива, Олізарівка, Оране, Осовець, Пироговичі, Поталіївка, Прибірськ, Розважів, Рудня-Тальська, Рудня-Шпилівська, Русаки, Сидоровичі, Слобода-Кухарська, Станішівка, Старовичі, Страхолісся, Сукачі, Термахівка, Феневичі, Шпилі.

Розташування НП

Адміністративний центр громади	**40,8%**
Ближні НП	28,9%
Віддалені НП	30,3%

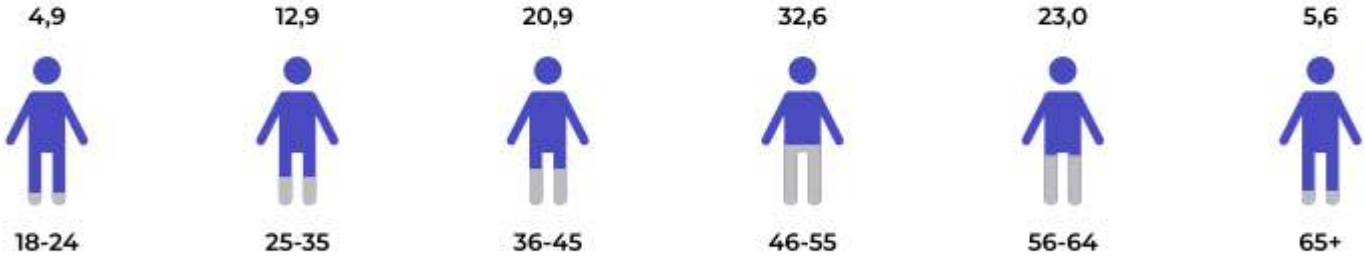
28,9% опитаних – мешканці ближніх населених пунктів і ***30,3%*** жителі віддалених сіл Іванківської громади. Така структура залученості респондентів забезпечила збалансоване відображення в опитуванні думок жителів як центральних, так і віддалених населених пунктів громади.

Переважна більшість учасників опитування заповнювали анкету самостійно ***(92%),*** тоді як лише ***8%*** скористались допомогою інтерв'юера.

Найбільша група опитаних – жінки ***(87,8%),*** а частка чоловіків в опитуванні склала лише ***11,7%. 0,5%*** респондентів відмовились зазначати свою стать при заповненні анкети. Гендерний дисбаланс у вибірці зумовлений передусім малодоступністю чоловіків у період воєнного стану. Значна частина чоловіків перебуває на службі або залучена до інших форм мобілізації, що ускладнює їхню участь в опитуваннях. Натомість жінки залишаються більш доступними для контакту та охочіше беруть участь у дослідженнях. Водночас ця особливість складу респондентів не має суттєвого впливу на результати, адже дослідження спрямоване на виявлення шляхів підвищення економічної та соціальної стабільності громад, яку в сучасних умовах значною мірою підтримують саме жінки.

Більшість опитаних належать до категорії економічно активного населення (***94,3%*** респондентів у віці від 18 до 64 років), що сприяє виявленню ключових проблем та потреб цієї соціальної групи.

Вік респондентів:

63,4% респондентів мають вищу освіту (бакалавр/магістр/спеціаліст), а ще ***15,7%*** – професійно-технічну. Найменш представлена група в опитуванні – здобувачі післядипломної освіти або аспірантури ***(0,9%).***

Вкажіть найвищий рівень вашої освіти

Повна середня	12,7%
Професійно-технічна освіта	15,7%
Неповна вища	7,3%
Вища (бакалавр/магістр/спеціаліст)	**63,4%**
Післядипломна/аспірантура	0,9%

Найбільше респондентів із вищою освітою виявилося у вікових групах 36-45 років ***(69,7%)*** та 56-64 роки ***(68,4%)***. Про наявність професійно-технічної освіти зазначила значна частина опитаних у віці 46-55 ***(18,7%).***

Рівень освіти респондентів за віковими групами

	18-24	25-35	36-45	46-55	56-64	65+
Повна середня	47,6%	14,5%	9,0%	10,8%	8,2%	20,8%
Професійно-технічна освіта	14,3%	10,9%	15,7%	18,7%	14,3%	16,7%
Неповна вища	14,3%	7,3%	4,5%	7,9%	9,2%	
Вища (бакалавр/магістр/спеціаліст)	23,8%	65,5%	69,7%	61,2%	68,4%	62,5%
Післядипломна/аспірантура		1,8%	1,1%	1,4%		

Понад 9 із 10 респондентів ***(93,2%)*** мають досвід офіційного працевлаштування, що вказує на активну участь жителів громади на ринку праці. ***3,1%*** опитаних зазначили, що були працевлаштовані, але неофіційно, і лише ***3,8%*** учасників опитування не мають досвіду роботи.

Чи маєте ви досвід офіційної/неофіційної роботи?

Так, працював/ла офіційно	**93,2%**
Так, працював/ла неофіційно	3,1%
Ні, досвіду роботи не маю	3,8%

Найбільш поширеним типом домогосподарства серед респондентів є подружжя без дітей, що складає ***29,8%.*** Також значну частку становлять родини з неповнолітніми дітьми – ***26,3%.*** Найрідше респонденти вказували, що проживають однією родиною спільно з іншими родичами (не у форматі багатопоколінної родини) – ***4,3%.***

Вкажіть склад вашого домогосподарства (всі особи, які спільно проживають в одному житлі).

Одинока особа, живе сам/-а	18,5%
Одинока мати/батько з неповнолітніми дітьми	6,0%
Родина з неповнолітніми дітьми	**26,3%**
Подружжя без дітей (у тому числі якщо діти мешкають окремо)	**29,8%**
Багатопоколінна родина (наприклад, батьки, їхні діти та онуки)	10,3%
Спільне проживання (співмешканці)	5,0%
Родина з іншими родичами (проживають разом не у форматі багатопоколінної родини)	4,3%

Серед груп, що потребують додаткової підтримки, найбільш представленими є особи з інвалідністю ***(17,8%),*** члени родини військовослужбовця (чинного, загиблого, полоненого або зниклого безвісти) ***(12%)*** та внутрішньо переміщені особи (ВПО) ***(8,2%).*** Ще ***4,9%*** респондентів є безпосередніми шукачами роботи на момент опитування.

53,5% опитаних не належать до жодної із перелічених вразливих категорій. Варто зазначити, що в переліку запропонованих категорій вразливості відсутня «особа, яка постраждала від російської агресії», оскільки всі жителі громади (а відповідно і респонденти) відносяться до неї за замовчуванням (Іванківська громада з першого дня повномасштабного вторгнення перебувала в окупації 36 днів, на території громади велися активні бойові дії, населені пункти зазнали численних руйнувань і пограбувань).

Чи належите ви або хтось із членів вашої родини/домогосподарства до однієї або кількох із наведених груп вразливості?

Внутрішньо переміщена особа (ВПО)	8,2%
Особа зі встановленою інвалідністю	17,8%
Особа без інвалідності, але яка має труднощі у повсякденному житті (обмежена здатність пересуватися – візок; тростина; труднощі з мовленням або слухом; інші потреби у додаткових засобах)	2,3%
Особа, яка зазнала травм, пов'язаних із війною	4,2%
Ветеран або член сім'ї ветерана	4,0%
Сім'я військовослужбовця (діючого, загиблого, полоненого або зниклого безвісти)	12,0%
Малозабезпечена сім'я	3,1%
Безробітна особа або шукач роботи	4,9%
Без додаткових вразливостей (крім постраждалості від агресії)	**53,5%**
Інше	0,9%

Дохід родини серед опитаних варіюється. Найчастіше респонденти вказували, що мають загальну щомісячну суму доходу в розмірі 10 001 – 15 000 грн ***(25,3%)*** та 5 001 – 10 000 грн ***(21,3%).*** ***2,4%*** вказали про повну відсутність доходу в домогосподарстві. Для порівняння, офіційна статистика свідчить про середню заробітну плату в Київській області станом на серпень 2025 року на рівні, значно вищому за зазначені показники (25 963 грн).

Це свідчить про те, що, хоча формально середні зарплати в області можуть зростати, реальні доходи значної частини населення громади залишаються значно нижчими, що може мати наслідки для рівня життя, споживчої спроможності та соціальної стійкості.

Який загальний щомісячний дохід вашого домогосподарства?

Повна відсутність доходу	2,4%
До 5 000 грн	5,4%
5 001-10 000 грн	**21,3%**
10 001-15 000 грн	**25,3%**
15 001-20 000 грн	17,3%
20 001-30 000 грн	12,8%
Важко відповісти	10,6%

Варто зазначити, що рівень доходів на домогосподарство серед вразливих категорій населення Іванківської громади відрізняється. Найнижчі доходи (до 5 000 грн) переважають серед внутрішньо переміщених осіб ***(22,9%)*** та безробітних ***(14,3%),*** що свідчить про складне матеріальне становище цих груп. Середній дохід в межах 5 001-15 000 грн характерний для більшості із зазначених категорій – зокрема, осіб з інвалідністю ***(31,6%),*** осіб без інвалідності, але з фізичними обмеженнями, що створюють труднощі у повсякденному житті ***(40%),*** ВПО ***(48,6%),*** а також малозабезпечених сімей ***(61,6%).***

Рівень доходів серед різних соціальних груп населення

	ВПО	Особа з інвалідністю	ОЗЖ (без інвалідності)	Особа, яка має травми (в-док війни)	Ветеран або член сім'ї ветерана	Сім'я військовослужбовця	Малозабезпечена сім'я	Безробітна особа або шукач роботи	Не належу до жодних
Повна відсутність доходу	0,0%	3,9%	0,0%	5,6%	5,9%	5,9%	7,7%	9,5%	0,4%
До 5 000 грн	22,9%	7,9%	10,0%	11,1%	5,9%	3,9%	0,0%	14,3%	2,7%
5 001-10 000 грн	28,6%	9,2%	20,0%	11,1%	17,6%	11,8%	38,5%	14,3%	25,8%
10 001-15 000 грн	20,0%	22,4%	20,0%	33,3%	17,6%	13,7%	23,1%	28,6%	27,6%
15 001-20 000 грн	20,0%	23,7%	10,0%	5,6%	11,8%	7,8%	7,7%	19,0%	17,8%
20 001-30 000 грн	0,0%	13,2%	10,0%	11,1%	17,6%	21,6%	7,7%	0,0%	14,2%
Понад 30 000 грн	2,9%	7,9%	10,0%	5,6%	11,8%	7,8%	15,4%	14,3%	4,0%
Важко відповісти	5,7%	11,8%	20,0%	16,7%	11,8%	27,5%	0,0%	0,0%	7,6%

Погляд жителів Іванківської громади на соціально-економічну ситуацію, питання зайнятості та самозайнятості

У ході дослідження респондентам запропонували оцінити рівень задоволеності своїм матеріальним становищем за 5-бальною шкалою (де 1 – «зовсім не задоволений», а 5 – «повністю задоволений»). Найнижчу оцінку в 1 бал вказали ***29,8%*** опитаних, а на максимальні «5 балів» свій рівень доходів та добробуту оцінили лише ***2,3%.***

Середня оцінка складає ***2,26***, що свідчить про нижчий за середній рівень задоволеності своїм матеріальним становищем серед учасників опитування.

Наскільки ви задоволені своїм матеріальним становищем?

**Середнє значення – 2,26 бали*

40,6% опитаних зазначають, що в родині працевлаштована 1 особа, а ще ***38,3%*** інформують про трудову діяльність 2 членів домогосподарства. Водночас майже кожний десятий опитаний ***(9,6%)*** повідомляє про те, що жоден з членів його родини не працевлаштований (офіційно, тимчасово або неофіційно).

Для переважної більшості учасників опитування основним джерелом доходу родини є офіційна заробітна плата ***(89,2%).*** Разом з тим, ***1,7%*** опитаних як основне джерело фінансових надходжень зазначили гуманітарну допомогу та прибуток від ведення особистого селянського господарства (продаж вирощеної продукції, худоби, молока, яєць тощо). ***1,7%*** повідомили про повну відсутність доходу свого домогосподарства.

Які основні джерела доходу вашого домогосподарства?

Заробітна плата (офіційна робота за наймом)	**89,2%**
Підприємництво/самозайнятість (зареєстрована діяльність, ФОП, фермерство)	3,1%
Пенсія	39,2%
Соціальні виплати (допомоги, субсидії, тощо)	8,7%
Гуманітарна допомога	1,7%
Неформальні підробітки (разові заробітки, дрібні послуги за гроші, продаж дрібних товарів)	4,0%
Робота за наймом без офіційного оформлення	2,4%
Доходи з особистого селянського господарства (продаж вирощеної продукції, худоби, молока, яєць тощо)	1,7%
Відсутність доходу	1,7%

Найчастіше респонденти повідомляють про наявність в населеному пункті таких об'єктів соціальної інфраструктури, як продуктові та господарські магазини ***(96%),*** заклади освіти (школи та дитячі садки) ***(80,5%)*** та сільської ради та/або ЦНАП ***(75,8%).*** Разом з тим, значно рідше в населених присутні ФАПи (фельдшерсько-акушерські пункти) ***(24,9%)*** та фермерські об'єднання ***(17,2%).***

Результати свідчать про те, що Іванківська громада загалом забезпечена базовими об'єктами соціальної інфраструктури, необхідними для життя мешканців. Наявність магазинів, освітніх закладів (шкіл і дитсадків), а також органів місцевого самоврядування чи ЦНАПу забезпечує доступ населення до основних адміністративних, освітніх і побутових послуг. Разом із тим, у подальшому розвитку громади доцільно звернути увагу на розширення спектра послуг і покращення якості інфраструктури – зокрема, у сфері охорони здоров'я, дозвілля та соціального обслуговування, що сприятиме підвищенню якості життя та соціальної стійкості громади.

Скажіть, будь ласка, які послуги та заклади наявні/працюють у населеному пункті, в якому ви проживаєте?

Магазини (продуктові, господарські)	**96,0%**
Аптека	41,6%
Відділення пошти	64,2%
Сільська рада / ЦНАП	**75,8%**
ФАП (фельдшерсько-акушерський пункт)	24,9%

Школа / дитсадок	**80,5%**
Дитячі гуртки, спортивні, художні секції тощо	44,0%
Перукарня, салон краси	39,3%
Швейне ательє / майстерня з ремонту взуття	25,9%
Майстерня ремонту техніки (мобільні телефони, побутова техніка, велосипеди тощо)	28,0%
СТО (ремонт авто, сільгосптехніки)	37,6%
Сільський клуб / бібліотека	68,2%
Кав'ярня / їдальня	36,9%
Інші послуги (наприклад, фотопослуги тощо)	28,9%
Фермерські господарства / кооперативи	17,2%
Нічого з переліченого немає	3,3%

Найчастіше опитані вказують на потребу в створенні аптек ***(49,1%),*** ФАПів ***(29,1%)*** та дитячих гуртків, спортивних, художніх секцій тощо ***(23%).*** Крім того, ***21,7%*** респондентів вважають доцільним відкриття перукарні в межах населеного пункту.

А яких послуг у вашому населеному пункті бракує?

Магазини (продуктові, господарські)	7,2%
Аптека	***49,1%***
Відділення пошти	19,3%
Сільська рада / ЦНАП	3,2%
ФАП (фельдшерсько-акушерський пункт)	***29,1%***
Школа / дитсадок	12,1%
Дитячі гуртки, спортивні, художні секції тощо	***23,0%***
Перукарня, салон краси	***21,7%***
Швейне ательє / майстерня з ремонту взуття	19,5%
Майстерня ремонту техніки (мобільні телефони, побутова техніка, велосипеди тощо)	19,3%
СТО (ремонт авто, сільгосптехніки)	11,4%
Сільський клуб / бібліотека	7,7%
Кав'ярня / їдальня	14,6%
Інші послуги (наприклад, фотопослуги тощо)	7,2%
Фермерські господарства / кооперативи	16,8%
Нічого не потребую	16,8%
Інше	7,9%

62,9% респондентів інформують про наявність педагогічних та освітніх навичок, а ще ***40,1%*** розуміються на роботі з комп'ютером. Серед інших популярних компетенцій також сільське господарство ***(30,9%),*** ремесла та ручна праця ***(24,2%)*** та адміністративна чи офісна діяльність ***(20%).*** Найменш поширеними є медичні/соціальні ***(8,6%)*** та технічні/інженерні навички ***(5,9%).***

Виберіть, будь ласка, зі списку, які у вас є професійні навички та вміння, хобі та зацікавлення або допишіть свій варіант?

Робота з комп'ютером/цифрові навички	**40,1%**
Адміністративні/офісні	20,0%
Технічні/інженерні	5,9%
Сільське господарство	30,9%
Ремесла/ручна праця	24,2%
Торгівля/сфера послуг	13,1%
Педагогічні/освітні	**62,9%**
Медичні/соціальні	8,6%
Інше:	0,7%

Понад половина респондентів працює за наймом ***(57,8%),*** а ще ***28,2%*** – пенсіонери, що працюють. ***3,1%*** опитаних безробітні, які знаходяться в активному пошуку роботи.

Вкажіть ваш поточний статус зайнятості?

Працюю найманим працівником/-цею	***57,8%***
Самозайнятий (-а)/маю власну справу	1,7%
Безробітний/-а, шукаю роботу	3,1%
Безробітний/-а, але не шукаю роботу	1,7%
Працюю неофіційно/епізодично (підробітки, сезонна робота, продаж власної продукції)	1,4%
Пенсіонер/-ка (працюю)	28,2%
Пенсіонер/-ка (не працюю)	3,6%
Студент (-ка)/учень (-ця)	2,1%
Інше:	0,5%

Для ***38,7%*** опитаних основною причиною незайнятості є догляд за дитиною або літнім родичем. Водночас ***35,5%*** не може працевлаштуватись через відсутність вакансій в межах громади, а ***12,9%*** повідомляє про відсутність необхідних для працевлаштування професійних компетенцій, що підкреслює необхідність програм перекваліфікації та професійного навчання для підвищення конкурентоспроможності населення на ринку праці.

Яка основна причина, чому ви зараз не працюєте?

Відсутність вакансій у громаді	***35,5%***
Низький рівень зарплат	6,5%

Проблеми зі здоров'ям/інвалідність	6,5%
Обов'язки з догляду (діти, літні родичі)	**38,7%**
Відсутність необхідних навичок чи освіти	12,9%

Найрозповсюдженішим джерелом доходів за умови відсутності постійної офіційної роботи для опитаних мешканців громади є соціальні виплати та/або неофіційна робота ***(28,6%).*** Також досить часто респонденти заробляють на життя наданням різноманітних послуг (ремонт, б'юті-сфера, спорт та ін) ***(17,1%)*** або тимчасовими підробітками ***(14,3%). 14,3%*** зазначають, що перебувають на утриманні партнера або отримують від інших людей. Лише ***2,9%*** респондентів повідомили, що займаються домашнім виробництвом (випічка, шиття, вироби з дерева, рукоділля), що вказує на порівняно низький рівень розвитку крафтового виробництва в громаді.

Чим ви заробляєте на прожиття (продаж вирощеного, ремонт, допомога іншим, інше)?

Домашнє виробництво (випічка, шиття, вироби з дерева, рукоділля)	2,9%
Послуги (ремонт, б'юті, спорт, перукар)	17,1%
Сільське господарство (худоба, городина)	11,4%
Неофіційна робота / виплати	**28,6%**
Забезпечення партнером, допомога людей	14,3%
Підробіток	14,3%
ФОП	8,6%
Нічим	8,6%

Понад половина опитаних ***(63,7%)*** не розглядали для себе питання започаткування власної справи і її офіційного оформлення. Водночас ***30,4%*** опитаних замислюються над такою перспективою, а ще ***2,9%*** вже мають ідею та планують її реалізувати. Тож, загалом можна говорити про наявність потенціалу для розвитку місцевого підприємства, що може бути реалізований за наявності зовнішньої підтримки та сприяння влади.

Чи замислювалися ви про можливість офіційно оформити те, що ви вмієте / любите робити

Так, вже маю ідею та планую реалізувати	2,9%
Так, думаю, але поки не маю чіткого плану	30,4%
Ні, не планую	**63,7%**
Вже реалізовую – зареєстрований як ФОП	2,9%

Серед заохочень до відкриття власної справи найбільше зацікавленості жителі Іванківської громади виявили до можливості отримання фінансової підтримки ***(54,3%),*** можливість отримання стартового обладнання ***(29,7%),*** допомога з реєстрацією підприємництва ***(26,8%)*** та консультаційна підтримка щодо ведення власного бізнесу ***(25,7%).*** Отримані результати підкреслюють важливість впровадження комплексних програм підтримки підприємництва, які включають фінансову, матеріальну та консультаційну допомогу для потенційних підприємців.

Що могло б вас найбільше заохотити відкрити власну справу чи офіційно оформити діяльність, якою ви вже займаєтесь?

Можливість отримати фінансову підтримку (грант, кредит, мікропозика)	**54,3%**
Допомога з оформленням документів та реєстрацією	26,8%
Допомога з веденням бухгалтерії та сплатою податків	21,6%
Роз'яснення правил ведення малого бізнесу у простій формі (освітня/ консультаційна підтримка)	25,7%
Доступ до ринку збуту (покупців, замовників)	19,7%
Наявність стартового обладнання/інструментів	29,7%
Приклади успіху інших людей у громаді	16,0%
Соціальні гарантії (стаж, пенсія, лікарняні)	26,8%
Інше	2,2%

Респонденти вказали різні бар'єри для відкриття власної справи або самозайнятості. Найчастіше опитані зазначали про відсутність стартового капіталу – ***69,4%,*** а також страх ризику та невпевненість у власних силах – ***35,7%.*** Для ***43,8%*** головним обмеженням для відкриття власної справи є брак знань або практичного досвіду.

Як ви вважаєте, які основні бар'єри для відкриття власної справи/самозайнятості?

Відсутність стартового капіталу	**69,4%**
Брак знань (юридичних, фінансових, маркетингових тощо) /відсутність практичного досвіду чи досвіду роботи з грантами	43,8%
Складність адміністративних процедур (реєстрація/податки тощо)	27,3%
Відсутність попиту на послугу/продукцію	9,8%
Відсутність команди для початку роботи	7,1%
Відсутність часу	22,2%
Страх ризику, страх невдачі, невпевненість у власних силах	35,7%
Брак підтримки чи дискримінація (гендерне насильство, дискримінація, нерозуміння з боку сім'ї тощо)	3,7%

Серед умов роботи, які учасники дослідження визначили найважливішими заробітна плата ***(92,9%),*** офіційне оформлення трудових відносин ***(54,8%)*** та наявність соціального пакета ***(49,7%).*** Менш значущими респонденти вважають можливість працювати в дистанційному форматі ***(23,8%)*** та підтримку роботодавця у навчанні/розвитку ***(23,8%).***

Які умови роботи для вас є найважливішими?

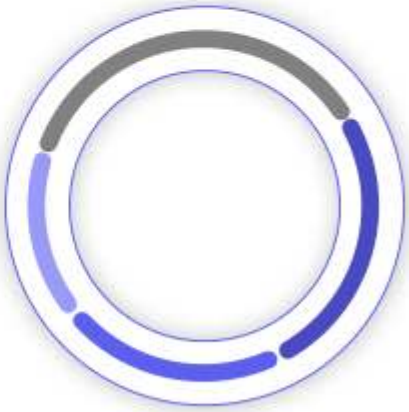
Стабільна зарплата	**92,9%**
Офіційне працевлаштування	54,8%
Гнучкий графік	38,4%
Можливість працювати дистанційно	23,8%

Соціальний пакет (лікарняні, відпустка)	49,7%
Підтримка роботодавця у навчанні/розвитку	29,9%

26,8% опитаних готові відразу розпочати трудову діяльність за наявності відповідної вакансії, а *15,8%* потрібен деякий час на підготовку. *21,1%* опитаних жителів громади також готові розпочати роботу, але за умови наявності гнучкого робочого графіку.

Чи готові ви зараз розпочати роботу (за наявності відповідних вакансій)?

Так, готовий/а одразу	26,8%
Так, але за умови гнучкого графіка	21,1%
Так, тільки треба деякий час на підготовку	15,8%
Ні, зараз не готовий/а	36,3%

Можливість перекваліфікації або здобуття нової професії розглядають *26,3%* респондентів. Ще *34,7%* не виключають такої можливості в майбутньому. Отримані результати вказують на наявність мотивації до професійного розвитку та адаптації до сучасного ринку праці більше ніж у половини *(61%)* залучених до опитування жителів Іванківської громади.

Чи розглядаєте ви можливість перекваліфікації або здобуття нової професії?

Так	26,3%
Можливо	34,7%
Ні	39,1%

Серед напрямів та сфер перекваліфікації найбільший попит мають: IT сфера *(14,2%),* здобуття професії психолога *(11,5%)* та спеціальностей, що передбачають освітню сферу та роботу з дітьми *(10,8%)* та професій медичного спрямування *(10,8%).*

Респонденти найменше зацікавлені в опануванні творчих спеціальностей, зокрема професій художника *(0,7%)* та фотографа *(0,7%).*

Отримані результати вказують на орієнтацію респондентів, які допускають можливість перекваліфікації або здобуття нової професії, перш за все на практичні та популярні напрями перекваліфікації, що можуть забезпечити стабільність, соціальну значущість і перспективи працевлаштування. Водночас низька увага до творчих спеціальностей може бути пов'язана з низьким рівнем попиту на ринку праці, нестабільністю доходів або відсутністю перспектив розвитку таких напрямів у громаді.

Яку нову професію ви б хотіли освоїти?

IT-професія, робота з комп'ютером	14,2%
Швачка	5,4%

Медицина, масаж, фармація	***10,8%***
Право	2,7%
Художник	0,7%
Флорист, ландшафтний дизайнер, садівник	6,8%
Фотографія	0,7%
Кулінарія, кондитер	4,1%
Фінанси, економіка, бізнес, бухгалтерія	8,8%
Соціальна робота, соцпослуги	2,7%
Психологія	***11,5%***
Туризм	1,4%
Освіта, робота з дітьми, бібліотека	***10,1%***
Продажі, менеджмент, маркетинг	4,7%
Ресторанна справа – ресторатор, бармен, бариста	2,7%
Робітник, покоївка	1,4%
Волонтерство, робота в ГО	1,4%
Б'юті-сфера (перукар, косметолог, нарощування вій)	3,4%
Переклад	1,4%
Водій, механік, екскаваторник	2,7%
Адміністратор, консультант, коуч	5,4%
HR, діловодство	1,4%
Будь-яка професія	4,7%

Понад половина респондентів, які розглядають можливість здобуття нової професії, для перекваліфікації обирають формат онлайн-навчання ***(57,4%).*** Також досить цікавими для опитаних жителів Іванківської громади є модель стажування/практики безпосередньо на робочому місці ***(47,0%)*** та відвідування очних курсів в межах громади ***(33,2%).***

Який формат навчання/перекваліфікації вам підходить найбільше?

Очні курси у громаді	33,2%
Онлайн-навчання	***57,4%***
Стажування/практика на робочому місці	47,0%
Індивідуальні консультації/менторство	8,9%

Стимулом для отримання нової професії або перекваліфікації найчастіше виступає наявність безкоштовних або доступних по вартості курсів/навчань ***(69,4%),*** гарантія працевлаштування ***(56,5%)*** та зручний формат навчання (онлайн, вечірні курси та ін.) ***(51,8%).*** Найменше опитаних мотивують приклади успіху інших людей ***(9,7%).***

Що могло б вас найбільше заохотити вчитися новому або здобути іншу професію?

Безкоштовні або доступні курси/навчання	**69,4%**
Зручний формат навчання (онлайн, вечірні курси)	51,8%
Стипендія/фінансова підтримка під час навчання	30,2%
Гарантія роботи після навчання	56,5%
Можливість стажування/практики під час навчання	26,6%
Приклади успіху інших людей	9,7%
Поради та підтримка наставника/коуча	16,9%

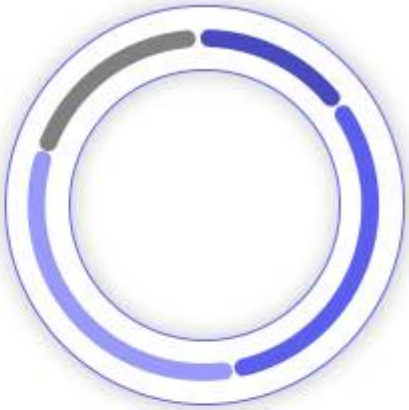
Погляд жителів Іванківської громади на психологічний добробут та соціальну згуртованість

Близько третини від загальної кількості опитаних ***(33,6%)*** не беруть участі в суспільному житті громади, в той час, як ***15%*** регулярно залучаються до громадських активностей (волонтерських або благодійних ініціатив, діяльності громадських організацій чи благодійних фондів). Ще ***31,9%*** долучаються до таких заходів час від часу.

Такі результати опитування демонструють помірний рівень громадської активності населення серед жителів Іванківської громади. Попри те, що помітна частина мешканців громади бере участь у різних громадських ініціативах, кожен третій респондент залишається поза суспільним життям, що може свідчити про обмежену мотивацію або наявність бар'єрів для залучення до такої активності.

Чи берете ви участь у діяльності місцевої громадської чи благодійної організації, волонтерських ініціатив або громадських груп?

Так, регулярно	**15,0%**
Так, час від часу	**31,9%**
Ні, не беру участі	**33,6%**
Важко відповісти	**19,5%**

Серед респондентів, які беруть участь у громадській діяльності, ***44,8%*** – активні волонтери, які організовують різноманітні заходи, плетуть сітки, готують їжу тощо. Майже стільки ж опитаних ***(43,7%)*** бере участь у підтримці волонтерських ініціатив (участь у зборах, донати, відвідування ярмарків).

Менш активно респонденти долучаються до роботи у громадських організаціях – ***6%*** та у ініціативних групах громади, школах та подібних об'єднаннях – ***7,1%.***

Якщо «так», будь ласка, вкажіть, у якій саме організації чи ініціативі ви берете участь, яку роль ви там виконуєте:

Активні волонтери (організовують, плетуть сітки, варять борщі)	44,8%
Учасники підтримки (долучаються до волонтерських зборів, донатять, ходять на ярмарки)	**43,7%**

Участь в громадських організаціях	6,0%
Участь в ініціативних групах громади, школи тощо	7,1%

Варто зазначити, що рівень громадської активності населення не має прямої залежності від рівня отримуваного доходу, оскільки ***40%*** тих, хто є активними учасниками різноманітних громадських та волонтерських ініціатив, зазначають про повну відсутність доходу, а ще ***20%*** таких – беруть участь нерегулярно. Загалом, найактивнішими в громадській діяльності є мешканці з повною відсутністю доходу та з фінансовим забезпеченням, що перевищує 30 000 грн.

Участь у діяльності місцевих громадських чи благодійних організацій, волонтерських ініціатив або громадських груп залежно від рівня доходу

	Повна відсутність доходу	До 5 000 грн	5 001 - 10 000 грн	10 001 - 15 000 грн	15 001 - 20 000 грн	20 001 - 30 000 грн	Понад 30 000 грн	Важко відповісти
Так, регулярно	40,0%	13,0%	15,6%	7,5%	23,3%	14,8%	23,8%	11,1%
Так, час від часу	20,0%	30,4%	28,9%	41,1%	27,4%	31,5%	28,6%	26,7%
Ні, не беру участі	30,0%	43,5%	37,8%	31,8%	31,5%	38,9%	28,6%	24,4%
Важко відповісти	10,0%	13,0%	17,8%	19,6%	17,8%	14,8%	19,0%	37,8%

Серед вразливих категорій населення найвищий рівень громадської активності демонструють особи з інвалідністю ***(60,6%),*** мешканці громади, які зазнали травм, пов'язаних із війною ***(61,1%),*** а також ветерани та члени їхніх родин ***(52,9%).*** Разом з тим, найрідше долучаються до місцевих ініціатив ВПО ***(8,6%)*** та безробітні ***(14,3%).***

Участь різних категорій населення у діяльності місцевих громадських чи благодійних організацій, волонтерських ініціатив або громадських груп

	ВПО	Особа з інвалідністю	ОЗЖ (без інвалідності)	Особа, яка має травми (в-док війни)	Ветеран або член сім'ї ветерана	Сім'я військово службовця	Малозабезпечена сім'я	Безробітна особа або шукач роботи	Не належу до жодних
Так, регулярно	0,0%	21,1%	10,0%	16,7%	17,6%	25,5%	0,0%	4,8%	12,7%
Так, час від часу	8,6%	39,5%	30,0%	44,4%	35,3%	25,5%	23,1%	9,5%	32,9%
Ні, не беру участі	68,6%	31,6%	40,0%	38,9%	35,3%	33,3%	61,5%	71,4%	28,9%
Важко відповісти	22,9%	7,9%	20,0%	0,0%	11,8%	15,7%	15,4%	14,3%	25,4%

Респондентам було запропоновано оцінити свій психологічний та емоційний стан протягом двох тижнів, що передували проведенню опитування.

Більшість респондентів лише епізодично перебувають у доброму настрої та відчувають бадьорість (***31,9%*** – час від часу, ***35,7%*** – рідко). Лише ***7,5%*** респондентів життєрадісні та наповнені силами завжди або майже завжди.

Схожа ситуація і з відчуттям спокою. Найчастіше респонденти повідомляли, що рідко відчуваю спокій та розслабленість ***(44,6%).*** Завжди або майже завжди відчуття спокою було присутнє лише в ***4,9%*** опитаних.

Відновлення сил після сну для опитаних жителів громади також є досить проблемним: ***72,8%*** лише іноді або рідко почуваються свіжими та бадьорими. ***10,6%*** ніколи не мають відчуття

відновлення сил після нічного відпочинку.

35,2% опитаних рідко і ***30,8%*** іноді відчувають, що їх повсякденне життя насичене та цікаве. Найбільш позитивні оцінки спостерігаються щодо здатності справлятися із щоденними завданнями – близько половини опитаних ***(41,6%)*** повідомили, що почувалися впевненими у своїх діях досить часто або майже завжди. Ще ***32,2%*** іноді мають відчуття, що добре справляються з буденними справами.

Особливо тривожним показником є рівень стресу та тривоги, пов'язаних із війною та економічною ситуацією: ***78,1%*** опитаних жителів громади зазначили, що відчувають такі стани досить часто, майже завжди або завжди. Це свідчить про високий рівень емоційного навантаження та тривожності, притаманний більшості населення громади.

Отримані результати свідчать про помірний рівень емоційного добробуту за останні два тижні в опитаних мешканців Іванківської громади, в також підкреслюють необхідність впровадження заходів із підтримки психологічного та емоційного стану населення, включно з програмами зниження стресу, розвитку емоційної стійкості та посилення психологічного комфорту.

Самооцінка переживання емоційних і фізичних станів за останні 2 тижні

	Ніколи	Рідко	Часом	Досить часто	Майже завжди	Завжди
Я відчував/ла себе в доброму настрої і бадьорим/ою	4,5%	**35,7%**	**31,9%**	20,4%	5,9%	1,6%
Я відчував/ла себе спокійним/ою і розслабленим/ою	7,3%	**44,6%**	27,5%	15,7%	3,5%	1,4%
Я прокидався/лася свіжим/ою і відпочилим/ою	10,6%	**41,3%**	**31,5%**	10,6%	4,9%	1,2%
Моє щоденне життя було наповнене цікавими справами	9,4%	**35,2%**	**30,8%**	16,4%	5,4%	2,8%
Я відчував/ла, що добре справляюсь із щоденними завданнями	1,6%	22,3%	**32,2%**	**27,9%**	13,6%	2,3%
Я відчував/ла стрес/тривогу пов'язані з війною/економікою	0,9%	7,0%	13,8%	**40,6%**	**22,5%**	15,0%

Респонденти повідомили, що протягом останнього року серед запропонованих послуг найчастіше отримували консультацію юриста ***(18,5%)*** та проходили професійне навчання ***(22,7%).*** Разом з тим, найрідше опитані відвідували тренінги з лідерства ***(2,4%),*** отримували консультації з працевлаштування ***(3,3%)*** та написання грантових заявок ***(2,4%).***

Чи зверталися ви протягом останніх 12 місяців до вказаних послуг?	Так	Ні	Не знаю, що такі послуги існують
Психолога (індивідуальні та/або групові сесії	10,8%	87,7%	1,4%
Юриста	18,5%	80,5%	1,0%
Тренінгів/курсів (професійних, освітніх, з розвитку підприємництва)	22,7%	73,9%	3,3%
Наставництва та допомоги у працевлаштуванні	3,3%	***94,1%***	2,6%
Тренінгів з лідерства/жіночого лідерства	2,4%	***92,0%***	5,7%
Консультацій та супроводу у підготовці та написанні грантових заявок	2,4%	***93,2%***	4,5%

Основною причиною відмови від отримання консультації з того чи іншого питання є відсутність потреби ***(44,4%)*** та брак часу ***(28,4%).*** Водночас частина респондентів не змогла скористатись вищевказаними послугами через неможливість отримати консультативну послугу в межах громади ***(10,1%)*** та через високу вартість ***(4,7%).***

Отримані результати вказують на переважання суб'єктивних причин (відсутність потреби, брак часу) серед факторів, що знижують рівень звернень по консультаційні послуги. Водночас наявність таких бар'єрів як недостатня доступність фахівців та вартість послуг підкреслює потребу у розширенні консультативної підтримки в межах громади.

Підвищення рівня поінформованості населення про користь і доступність консультацій, а також розвиток безоплатних або пільгових сервісів, може сприяти зростанню попиту на такі послуги та посиленню соціальної активності жителів громади.

Якщо «ні», зазначте основну причину?

Висока вартість	4,7%
Відсутність у громаді	10,1%
Брак часу/зайнятість	28,4%
Не бачу потреби	**44,4%**
Не вірю в їх ефективність	12,3%

1.2. Результати опитування представників органів місцевого самоврядування та активних представників громадськості Іванківської громади Київської області

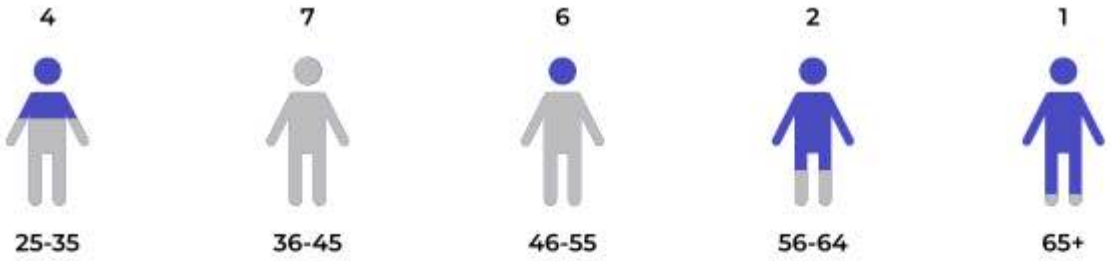
Соціально-демографічні характеристики опитаних

В опитуванні представників органів місцевого самоврядування та неурядових громадських організацій Іванківської громади взяли участь 20 респондентів. ***100%*** серед них – жінки, що підтверджує зростальну активність жіночої частини населення в суспільно-громадському житті.

Такий показник можна розглядати як наслідок суспільно-політичних процесів, зумовлених повномасштабним вторгненням, коли значна частина чоловічого населення залучена до військової служби. Водночас це підтверджує поступове посилення ролі жінок у процесах прийняття рішень на місцевому рівні, їхню зацікавленість у розвитку громади та готовність брати участь у реалізації соціально важливих ініціатив.

Більшість опитаних належать до вікових груп 36-45 років (7 осіб) та 46-55 років (6 осіб), що вказує на активну громадянську позицію представниць середнього віку, які мають достатній професійний та життєвий досвід для участі у процесах місцевого розвитку.

Вік респондентів:

Переважна більшість опитаних (19 осіб) мають вищу освіту, в той час, як лише 1 респондент вказав наявність професійно-технічної освіти.

До опитування найактивніше долучились фахівці комунальних закладів (8 осіб) та органів місцевого самоврядування (7 осіб). Разом з тим, найменшу активність в заповненні анкети виявили представники бізнесу (1 особа).

В розрізі організацій/установ найбільше представників комунальної установи Іванківської селищної ради «Територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг)» (10 осіб).

Зазначте назву вашої організації/ підрозділу

Будинок культури	1
Іванківський ліцей	2
Комунальна Установа Іванківської селищної ради «Територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг)»	***10***
Старостат	2
Старостат Запрудський	1

Старостат Оливського округу	1
УСЗН	1
ЦНАП	2

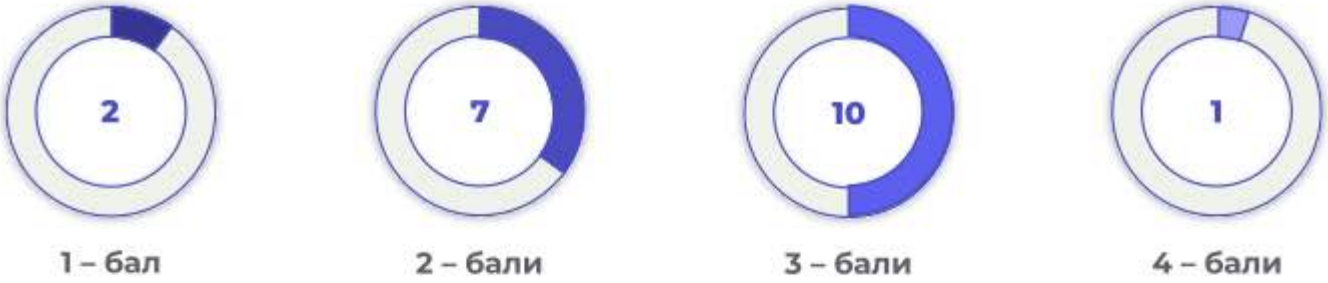
Вагома частина респондентів займає керівні посади в організаціях (директор, заступник, директора, староста). Також до заповнення анкети долучались фахівці, які безпосередньо взаємодіють з членами громади та надають послуги (провідний юрисконсульт, фахівець із супроводу ветеранів та демобілізованих осіб, соціальний працівник та ін).

Учасницями ***фокус-групи*** стали жінки, які працюють у сфері місцевого самоврядування, культури та надання адміністративних послуг. Таке професійне різноманіття забезпечує всебічне розуміння соціально-економічної ситуації в громаді, зокрема її управлінських, культурних і сервісних аспектів.

Погляд представників ОМС та активних представників громадськості Іванківської громади соціально-економічну ситуацію, питання зайнятості та самозайнятості

Економічну ситуацію в Іванківській територіальній громаді представники інституцій оцінили на середнє значення 2,5. Половина опитаних (10 осіб) надали оцінку «3», а ще 7 осіб оцінили на «2 бали» з 5 можливих економічний клімат громади. Водночас жоден з респондентів не оцінив рівень фінансової стабільності громади на максимальний бал.

Як би ви загалом оцінили економічну ситуацію в громаді на сьогодні загалом?

**Середнє значення – 2,5 бали*

«...Економічна ситуація важка, як і завжди. Як і в цілому в державі. У нас ще свої виклики, за рахунок того, що ми межуємо зі зоною відчуження, що у нас немає власних підприємств. У нас такий депресивний регіон: і війна, і Чорнобиль, і воно все подвоюється, можна сказати».

Учасники фокус-групової дискусії також озвучили наступні фактори, які попри війну найбільше впливають на економічну стабільність в громаді:

«...Було б дуже добре, якби ми не були в червоній зоні і до нас були релоковані підприємства, ми б мали надходження до бюджету у вигляді податків від цих підприємств. Але, на жаль, цього немає. І на сьогоднішній день збільшення людей, які займаються малим бізнесом, середнім бізнесом, самозабезпеченням із відповідною сплатою податків – це також вихід, який може покращити економічну ситуацію в нашій громаді».

«...Зважаючи з тої ситуації, в якій ми зараз працюємо, то для нас важливо те, щоб нормально функціонували підприємства зони відчуження, оскільки вони є основними бюджетоутворювальними підприємствами в нашій громаді».

В населених пунктах проживання опитаних присутні магазини (19 осіб), пошта (18 осіб), сільська рада та/або ЦНАП (18 осіб), школа/дитсадок (18 осіб) та факультативні дитячі гуртки (спортивні, художні секції тощо) (18 осіб), що вказує на забезпечення базовою інфраструктурою, необхідною для комфортного проживання в громаді.

Рідше респонденти зазначали наявність фермерських господарств чи кооперативів (14 осіб) та можливість отримання інших побутових послуг (наприклад, фотопослуги) (11 осіб).

Які послуги та заклади наявні/працюють у населених пунктах громади?

Магазини (продуктові, господарські)	**19**
Аптека	**15**
Відділення пошти	**18**
Сільська рада / ЦНАП	**18**
ФАП (фельдшерсько-акушерський пункт)	**15**
Школа / дитсадок	**18**
Дитячі гуртки, спортивні, художні секції тощо	**18**
Перукарня, салон краси	**15**
Швейне ательє / майстерня з ремонту взуття	**14**
Майстерня ремонту техніки (мобільні телефони, побутова техніка, велосипеди тощо)	**15**
СТО (ремонт авто, сільгосптехніки)	**15**
Сільський клуб / бібліотека	**19**
Кав'ярня / їдальня	**15**
Інші послуги (наприклад, фотопослуги тощо)	**11**
Фермерські господарства / кооперативи	**14**

Вагома кількість опитаних вважає, що в громаді присутні всі необхідні заклади для комфортного проживання (7 осіб). Водночас серед потреб найчастіше звучать необхідність в організації дозвілля для дітей (6 осіб) та забезпечення можливості отримання інших побутових послуг (наприклад, фотопослуги) (5 осіб).

А яких послуг та закладів бракує у населених пунктах громади?

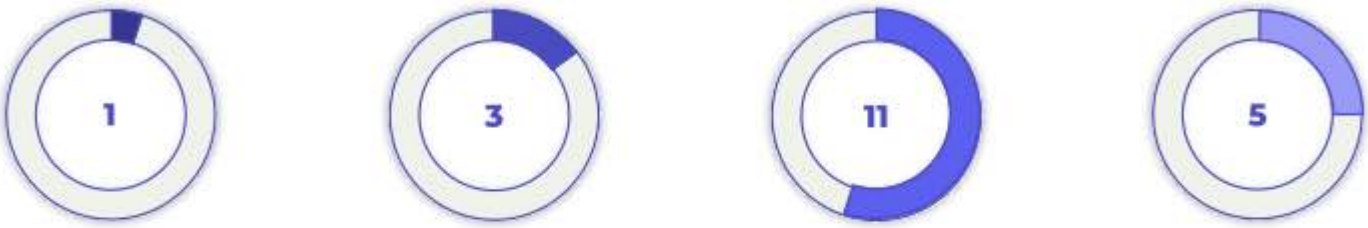
Магазини (продуктові, господарські)	**2**
Аптека	**4**
Відділення пошти	**2**
ФАП (фельдшерсько-акушерський пункт)	**2**

Школа / дитсадок	3
Дитячі гуртки, спортивні, художні секції тощо	6
Перукарня, салон краси	3
Швейне ательє / майстерня з ремонту взуття	2
Майстерня ремонту техніки (мобільні телефони, побутова техніка, велосипеди тощо)	1
Сільський клуб / бібліотека	2
Кав'ярня / їдальня	1
Інші послуги (наприклад, фотопослуги тощо)	5
Фермерські господарства / кооперативи	4
Нічого не бракує	7
Інше: безпечні простори, клуби за інтересами	1

Респондентам запропонували оцінити рівень розвитку малого бізнесу в громаді за шкалою від 1 до 5 (де 1 – дуже слабкий, 5 – дуже сильний). Більше як половина представників організацій Іванківської громади оцінили розвиток місцевого підприємництва на «3 бали» (11 осіб), а ще 5 осіб поставили оцінку «4».

Середня оцінка розвитку малого бізнесу та діяльності ФОПів у громаді становить 3 бали, що свідчить про середній рівень підприємницької активності. Такий показник демонструє наявність потенціалу для подальшої підтримки підприємницьких ініціатив, розширення можливостей для самозайнятості та стимулювання місцевого економічного розвитку.

Оцініть розвиток малого бізнесу/ФОП у громаді

**Середнє значення – 3 бали*

Серед кваліфікованих фахівців, яких потребує громада найчастіше зазначаються спеціалісти в галузі охорони здоров'я (лікарі, медсестри) (15 осіб) та соціальній сфері (соціальні працівники, доглядові послуги, психологи) (13 осіб). Значно менша необхідність в спеціалістах сфери обслуговування (5 осіб).

Яких спеціалістів найбільше потребує ваша громада зараз?

Робітничі професії (будівництво, ремонт, транспорт)	10
Агросектор (сільське господарство, переробка)	10
Сфера послуг (торгівля, громадське харчування, б'юті-сфера)	5
Освіта та виховання (вчителі, вихователі, тренери)	8

Охорона здоров'я (лікарі, медсестри)	**15**
Соціальні послуги (соціальні працівники, доглядові послуги, психологи)	13
IT та цифрові послуги	8

Найбільшими проблемами на ринку праці, на думку опитаних представників органів та установ Іванківської громади, є низька оплата праці (17 осіб), висока мобільність/відтік кадрів (12 осіб) та відсутність відповідних вакансій в межах громади (11 осіб).

Які основні проблеми на ринку праці існують, на вашу думку, в громаді?

Відсутність вакансій	11
Невідповідність навичок	5
Низькі зарплати	**17**
Сезонність зайнятості	3
Висока мобільність/відтік кадрів	12

У ході фокус-групової дискусії, представники місцевої влади висловили думку, що розв'язання ключових проблем місцевого ринку праці може бути досягнуте шляхом розвитку системи перекваліфікації населення, зокрема через підтримку здобуття жінками професій, які традиційно вважаються «чоловічими», а також стимулювання локального підприємництва. Такий підхід не лише сприятиме зменшенню кадрового дефіциту, але й розширить економічні можливості для жінок, посилюючи соціальну стійкість громади загалом

«...Перекваліфікація жінок на чоловічі професії. Ну, не на всі, але принаймні на деякі, які, може, там, водії, водіями фур, ще щось таке. Навчання безкоштовне, тільки йдіть працюйте. І дуже великий момент, який, я думаю, для нашого регіону важливий, це дійсно самозайнятість. Люди, які самі собі можуть заробити гроші. І частина з них це робить. Бажання в людей є».

Близько половини респондентів (9 осіб) підкреслили зменшення офіційної самозайнятості за останні 2 роки. Ще 5 осіб повідомили, що малий бізнес залишився на тому ж рівні. 8 з 20 опитаних вказали наявність вакантних посад в установі/організації, де зараз працюють.

Чи спостерігаєте ви зростання/зменшення офіційної самозайнятості (ФОП, самозайняті) за останні 2 роки?

Невелике зростання	1
Без змін	5
Зменшення	**9**
Не володію інформацією	5

«...Ми собі шукаємо кваліфіковані кадри, от у нас в селищній раді, наприклад, велика проблема з юристами. Багато дітей навчається на юристів, але справжніх юристів, та тих, що хочуть працювати юристами, дуже мало.

Всі, хто гарно навчався і хоче бути юристом і кваліфікований, то вони їдуть в Київ на велику зарплату. А в селищну раду, де треба знати все на всі боки і обмежені у фінансах, то немає бажання у молоді залишатися».

Найсуттєвішими причинами незаповненості наявних вакансій респонденти вважають низький рівень заробітної плати (11 осіб) та відтік кадрів за кордон чи у великі міста (11 осіб). Також суттєвими бар'єрами є відсутність необхідної освіти (8 осіб) чи кваліфікації (9 осіб) у кандидатів.

Які основні причини того, що ці вакансії залишаються незаповненими?

Низький рівень заробітної плати	**11**
Відсутність необхідної кваліфікації у кандидатів	**9**
Відсутність необхідної освіти у кандидатів	**8**
Відтік кадрів за кордон чи у великі міста	**11**
Низька мотивація претендентів/відмова працювати офіційно	1
Невідповідні умови праці (графік, транспортна доступність, соціальні гарантії)	1

Учасники фокус-групи наголосили на гострому дефіциті трудових ресурсів, особливо у сферах, що традиційно вважаються «чоловічими» професіями. Частково це зумовлено тим, що значна частина чоловічого населення громади наразі залучені до захисту країни, а інша – намагається уникати офіційного працевлаштування, щоб мінімізувати ризики мобілізації. Така ситуація призводить до нестачі кваліфікованих кадрів на місцевому ринку праці, ускладнює функціонування комунальних служб та стримує розвиток виробничого сектору.

«...Вакансій багато, особливо, "чоловічих" професій. І не тільки в зв'язку із тим, що виїжджають, а і в зв'язку із тим, що призивають чоловіків до збройних сил. І це просто катастрофа...Навіть не допомагає те, що є бронювання на комунальному підприємстві».

Більшість опитаних (7 осіб) вважають що наявні вакансії лише частково відповідають реальним навичкам місцевого населення, а ще 5 опитаних зазначають про повну невідповідність вакансій наявним компетенціям.

Наскільки, за вашими спостереженнями, вакансії відповідають реальним навичкам місцевого населення?

Переважно відповідають	**4**
Частково відповідають	**7**
Не відповідають	**5**
Не володію інформацією	**4**

Окремо слід наголосити на розвитку інклюзивного ринку праці: у громаді створюються робочі місця, адаптовані для осіб з інвалідністю. Водночас ця практика не розв'язує проблему кадрового дефіциту через низьку оплату праці.

> *«...Працюють в одній організації, по 4% є людей з інвалідністю. ...У нас був. В територіальному центрі, працював. Людина з інвалідністю саме цієї війни. Він без обох ніг, і для нього там були облаштовані всі умови. На даний момент він звільнився, перейшов в Київ на роботу, на краще. Знову ж таки, це є випадок, в краще пішов, пішов в Київ. На більшу заробітну плату, більші можливості, житло там придбав. Він молодий, мотивований, він хоче розвиватися. Він переїхав до Києва, хоча був у нас, і були створені для нього всі умови».*

Більшість учасників опитування зазначає, що громада надає підтримку місцевому бізнесу у вигляді надання вільних приміщень для оренди (13 осіб). Вагома частка респондентів вказує на сприяння через надання земельних ділянок для ведення господарства (7 осіб) та залучення зовнішньої допомоги (від громадських організацій та благодійних фондів) (7 осіб). Найменш поширений вид підтримки – доступ до обладнання чи техніки (1 особа).

Які можливості для підтримки підприємців уже існують у вашій громаді?

Вільні приміщення для оренди (комунальні чи приватні)	**13**
Земельні ділянки для ведення господарства	**7**
Доступ до обладнання чи техніки (сільгосптехніка, транспорт)	**1**
Програми від місцевої влади (пільги, співфінансування, гранти)	**3**
Можливість навчання чи консультацій (курси, тренінги, семінари)	**2**
Підтримка громадських організацій чи благодійних фондів	**7**
Обмін досвідом із місцевими підприємцями	**6**
Допомога у збуті продукції (ярмарки, локальні ринки, онлайн-просування)	**5**
Не володію інформацією	**1**

Серед найнеобхідніших видів допомоги для організації власної справи/самозайнятості респонденти вказували навчання та перекваліфікацію (14 осіб) та розробка стратегій реалізації виготовленої продукції чи пропонованих послуг (платформа/маркетинг тощо) (10 осіб).

Яких видів підтримки, на вашу думку, найбільше бракує населенню для організації власної справи/самозайнятості?

Навчання/перекваліфікація	**14**
Консультації з бізнес-планування	**9**
Відсутність приміщень для ведення справи/офісу	**5**
Мікрокредити/фінансова допомога	**9**
Гранти для стартапів/ФОП	**8**
Платформа/маркетинг для продажу продукції	**10**

Водночас представники органів влади зазначають, що серед жителів, які виявляють бажання започаткувати власну справу, поширене відчуття невизначеності – люди не знають, у якій саме сфері доцільно відкривати бізнес. Це свідчить про нестачу інформації щодо потреб місцевого ринку, перспективних напрямів розвитку та потенційних ніш для підприємництва.

«...Вони не визначені, вони не знають, що чого хочуть. Відкриваємо словник з видом економічної діяльності і пропонуємо, чи вас торгівля цікавить, чи вас якісь послуги, чи ще щось, вони думають: ага, я б хотів би таке».

На думку опитаних, громада зі свого боку може сприяти розвитку малого бізнесу шляхом надання землі в оренду (11 осіб), пільговою орендою комунальних приміщень (8 осіб), організацією ярмарків або виставок (9 осіб) та інформаційною підтримкою (7 осіб).

Якими конкретними ресурсами чи діями громада може допомогти людям, які хочуть розпочати або розвивати власну справу?

Пільгова оренда комунальних приміщень	8
Надання землі в оренду для малого бізнесу	**11**
Доступ до спільного обладнання (наприклад, техніка для переробки, холодильні камери, транспорт)	1
Створення кооперативів (спільні закупівлі та збут продукції)	3
Організація місцевих ярмарків / виставок	9
Надання юридичних чи бухгалтерських консультацій	4
Надання пільг/податкових послаблень	2
Навчання і тренінги з ведення бізнесу	4
Менторська підтримка від досвідчених підприємців	2
Інформаційна підтримка (реклама, допомога у соцмережах, створення сайтів)	7
Доступ до фінансування (мікрогранти, кредити, мікропозики)	4
Залучення зовнішніх програм фінансування (гранти, кредити)	3
Важко відповісти:	1

4 респонденти підкреслили готовність їх установи/організації долучитись до ініціатив з розвитку самозайнятості, тоді як ще 5 зазначили, що така підтримка може бути лише частковою. Проте близько половини опитаних (8 осіб) наголосили на необхідності зовнішньої допомоги для впровадження зазначених активностей.

Наскільки громада/організація/установа готова долучитися до ініціатив з розвитку самозайнятості

Повністю готова	4
Частково готова	5
Потрібна допомога/зовнішня підтримка	**8**
Нема готовності	3

Для підтримки програм та ініціатив громада може надати наявні вільні приміщення та організаційну підтримку та консультативний супровід експертів.

Які ресурси у громаді можна залучити для підтримки програм (платформи, навчальні заклади, приміщення, експерти)?

Експерти	2
Є вільні приміщення	1
Кваліфікованих експертів	1
Комунікаційні	1
Можна навчальні заклади	1
Навчальні	1
Не володію інформацією	1
Не знаю	1
Органи місцевого самоврядування	1
Організаційні	1
Платформи приміщення	1
Приміщення	**6**
Ресурси можна залучити будь-які, головне, щоб було для кого	1
Тільки приміщення і ті потрібно ремонтувати	1

Представники органів місцевого самоврядування зазначили, що в Центрі надання адміністративних послуг передбачено наявність фахівця, який консультує жителів громади з питань започаткування та ведення бізнесу.

«...В Центрі надання адміністративних послуг створене у нас робоче місце по консультуванню людей з приводу ведення бізнесу, з приводу того, як розпочати бізнес, що там треба для цього. Фахівці пройшли спеціальне навчання. Там все облаштовано, забезпечене, консультують людей всіх, хто хоче».

Половина опитаних (10 осіб) зазначили, що для фінансування програм підвищення кваліфікації та перекваліфікації громада готова залучати донорські та міжнародні проєкти, а ще 7 осіб припускають можливість бізнес-партнерства (корпоративної відповідальності). Лише 3 респонденти як джерело ресурсів для реалізації вказаних програм розглядають бюджет громади.

Які ресурси громада може залучити для фінансування програм підвищення кваліфікації та перекваліфікації?

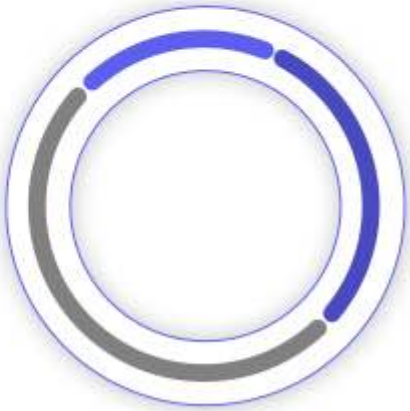
Бюджет громади	3
Державні програми	7
Донорські/міжнародні проєкти	**10**
Бізнес-партнерство (корпоративна відповідальність)	7
Інше:	2

«...Ми можемо не спільно фінансувати в грошах, але ми долучаємося у вирішення певних питань, чи це приміщення, чи це транспорт, чи це там інші якісь моменти, які треба для реалізації цих проєктів. Тому що з грошима – це проблема».

Половина респондентів (10 осіб) вказали на відсутність досвіду співпраці з донорами у сфері зайнятості. Проте, майже третина опитаних (6 осіб) повідомили про наявність такого партнерства в минулому.

Чи є у вашій організації/структурі досвід співпраці з донорами у сфері зайнятості?

Так	6
Так, але з обмеженим результатом	3
Ні.	10

Половина респондентів (10 осіб) підкреслюють повну доступність проєктів підтримки вразливих груп для ВПО, жінок, молоді, ветеранів, осіб з інвалідністю. Ще 7 опитаних вказують на часткову доступність таких програм.

Наскільки, на вашу думку, ці проєкти/програми доступні для вразливих груп – ВПО, жінки, молодь, ветерани, особи з інвалідністю тощо?

Повністю доступні	***10***
Частково доступні	7
Малодоступні	2
Немає доступу/не працюють	1

Більшість опитаних не поінформовані про наявність актуальних програм щодо зайнятості на території Іванівської громади. Серед названих жителями проєктів у вказаній сфері співпраця громади з Центром зайнятості щодо організації суспільно-корисних робіт, проєкт МОМ, державна програма «Власна справа», співпраця з місцевими ГО.

Які донорські/державні/місцеві програми у сфері зайнятості/підтримки бізнесу наразі працюють у громаді?

Відсутні	1
Власна справа, єВідновлення, мобільний ЦНАП	1
МОМ	2
Не володію інформацією	***9***
Немає	2
Немає, або не знаю	1
Співпрацюємо з місцевими ГО	1
Співпраця з центром зайнятості	2
Центр життєстійкості	1

Майже половина респондентів (8 осіб) вважають, що мешканці Іванківської громади помірно відкриті до перекваліфікації та навчання. Ще 6 опитаних вважають що жителі громади мало зацікавлені в подібних заходах.

Наскільки, за вашими спостереженнями, мешканці відкриті до перекваліфікації / навчання?

Дуже відкриті	3
Помірно відкриті	***8***
Мало зацікавлені	6
Не володію інформацією	3

Пріоритетними напрямами перекваліфікації на думку опитаних є здобуття навичок з надання послуг догляду за різними категоріями населення (діти, люди похилого віку, люди з інвалідністю) (15 осіб) та освоєння робітничих професій (12 осіб)

Які напрямки перекваліфікації є найбільш пріоритетними, на вашу думку, для громади?

Освоєння робітничих професій	12
Агробізнес, крафтове виробництво	10
Освіта, виховання дітей	10
Медицина	11
IT та цифрові навички	10
Послуги з догляду (діти, люди похилого віку, люди з інвалідністю)	***15***
Підприємництво, бізнес-управління	9
Туризм	8
Важко відповісти	1

Найбільш необхідними заходами для підвищення шансів на працевлаштування жителів громади є організація навчання і перекваліфікації. Рідше звучать пропозиції щодо отримання індивідуальних консультацій кар'єрними радниками.

Які заходи, підвищення навичок, на вашу думку, найбільш потрібні для підвищення працевлаштування мешканців?

Навчання	***10***
Заохочення населення	1
Індивідуальні консультації з кар'єрними радниками, семінари з написання резюме, мотиваційних листів, програми наставництва – коли досвідчені фахівці допомагають новачкам	1
Навчання і перекваліфікація	2
Навчання, відповідне фінансування	1
Нема	1
Освоєння робітничих професій	1

Працівники громади потребують оновлення наявних знань та навичок перш за все щодо цифрових (14 осіб) та комунікаційних (14 осіб) компетенцій. Високий запит також спостерігається на оновлення та поглиблення професійних знань у сфері діяльності (12 осіб).

Які навички або знання потребують оновлення серед наявних працівників громади?

Цифрові навички	***14***
Професійні знання у своїй сфері (медицина, освіта тощо)	12
Управлінські та організаційні навички	5
Комунікаційні та соціальні навички	***14***

Половина опитаних (10 осіб) оцінили рівень співпраці своєї організації/установи з інституціями у сфері зайнятості на 4 бали з 5 можливих. Ще 6 респондентів оцінили взаємодію у питаннях зайнятості на максимальні «5 балів». Такі результати вказують на налагодженість та стабільність процесів працевлаштування в чинних організаціях громади.

Як би ви оцінили рівень співпраці вашої громади/організації/установи з ключовими інституціями у питанні зайнятості та працевлаштування

Погано	1
Задовільно	3
Добре	***10***
Дуже добре	6

Переважна більшість опитаних (16 осіб) не змогли відповісти які бар'єри заважають ефективній координації у питанні зайнятості та працевлаштування.

Які бар'єри заважають ефективній координації між цими інституціями?

Без відповіді	***16***
Координації між інституціями налагоджена	1
Не маю відповіді	1
Недовіра	1
Нема	1

Погляд представників ОМС та активних представників громадськості Іванківської громади на психологічний добробут, соціальну згуртованість та підтримку соціально-вразливих мешканців громади

Найсуттєвішими соціально-психологічними проблемами на думку опитаних є відчуття невпевненості у майбутньому (16 осіб), високий рівень стресу та тривожності серед населення (13 осіб), зменшення громадської активності (12 осіб) та вигорання (зокрема серед працівників освіти, медицини, соціальної сфери) (12 осіб).

Які соціально-психологічні проблеми ви помічаєте у громаді?

Високий рівень стресу та тривожності серед населення	***13***
Відчуття невпевненості у майбутньому	***16***
Вигорання (зокрема серед працівників освіти, медицини, соціальної сфери)	12

Соціальна ізоляція та самотність (особливо серед людей похилого віку)	10
Конфлікти в родинах / домашнє насильство	1
Зниження довіри до інституцій	6
Зменшення громадської активності (байдужість, апатія)	12
Проблеми з адаптацією ВПО у громаді	2
Відсутність доступних послуг психологічної підтримки	3
Важко відповісти	1

Найбільш ефективними заходами для покращення соціально-психологічного клімату в Іванківській громаді на думку опитаних стануть групові психологічні тренінги, групи підтримки, консультації для різних категорій (молодь, ветерани, ВПО, люди з інвалідністю) (13 осіб), індивідуальні психологічні консультації (12 осіб) та створення або облаштування громадських просторів для дозвілля (будинки культури, клуби, молодіжні центри, спортмайданчики) (12 осіб).

Які заходи можуть сприяти покращенню соціально-психологічного клімату в громаді?

Індивідуальні психологічні консультації	***12***
Групові психологічні тренінги, групи підтримки, консультації для різних категорій (молодь, ветерани, ВПО, люди з інвалідністю)	***13***
Створення безпечних просторів для дітей, жінок та інших вразливих категорій	***10***
Створення або облаштування громадських просторів (будинки культури, клуби, молодіжні центри, спортмайданчики)	***12***
Заходи, спрямовані на створення соціальної згуртованості в громаді (озеленення, прибирання, облаштування території)	7
Проведення культурних заходів (свята, концерти, ярмарки, фестивалі)	6
Спільні спортивні та оздоровчі активності (турніри, пробіжки, йога, танці, змагання)	5
Проведення групових зустрічей/клубів за інтересами (клуби для молоді, літніх людей, батьків)	6
Програми профілактики стресу та вигорання (лекції, інформаційні кампанії, зустрічі з психологами)	9
Волонтерські та благодійні ініціативи (допомога вразливим, спільні акції)	9
Організація дозвілля для дітей і молоді (гуртки, секції, літні табори)	9
Доступні «місця зустрічей» (кав'ярня, бібліотека, хаб, парк із лавками)	6
Покращення інформування мешканців про події та можливості (оголошення, соцмережі, газети, радіо)	5
Навчання лідерів і активістів громади (як працювати з людьми, вирішувати конфлікти, організовувати заходи)	6
Програми підтримки та інтеграції ВПО, ветеранів та інших груп, що потребують адаптації	7
Організація круглих столів/діалогових зустрічей між мешканцями, владою та бізнесом	3

12 осіб повідомили про наявність в громаді програм підтримки, зокрема вразливих категорій населення. Ще 5 жителів громади зазначають про наявність таких програм підтримки, але підкреслюють їх обмеженість в реалізації.

15 з 20 опитаних не змогли пояснити чому реалізація спеціалізованих програм має обмежений характер. Проте деякі представники установ/організацій Іванківської громади озвучили з цього приводу свою думку:

«...Більшість соціальних програм залежать від державного або місцевого бюджету; нерідко програми мають короткострокове фінансування від донорів; населення часто не знає про існування спеціалізованих програм; деякі категорії населення (особи з інвалідністю, ВПО, люди, які пережили насильство) уникають звернення по допомогу через страх осуду або недовіру до державних структур».

«...Тому що більша частина знаходиться в Іванкові, не всі люди можуть дістатися з віддалених сіл».

«...Не всі хто потребує підтримки знають про неї, або не звертаються».

Враховуючи наведені думки, для ефективної реалізації програм підтримки населення важливо забезпечити сталі джерела фінансування, проводити інформаційні кампанії до початку впровадження проєктів, розвивати мобільні форми надання послуг у віддалених населених пунктах та посилювати довіру населення до соціальних інституцій.

Чи є у вашій громаді/організації/установі спеціальні програми/послуги для підтримки населення, зокрема вразливих груп

Так, працюють ефективно – наведіть приклади.	**12**
Так, але обмежено/не поширено – поясніть чому.	**5**
Ні, відсутні.	**3**

8 з 20 респондентів не змогли навести прикладів успішно реалізованих програм для підтримки населення, зокрема вразливих груп. Проте частина опитаних підкреслила активну діяльність представників неурядового сектору на території громади, а саме БФ Рокада, ГО Організація молоді Іванківщини, а також місцевих інституцій (Центр життєстійкості, ТЦСО, університет третього віку). Серед форм підтримки респонденти повідомили про програму «Помічник Ветерана», «Єднання заради дії», соціальне таксі, натуральну допомогу тощо.

Висновки:

1. Загальна соціально-економічна ситуація

Іванківська громада характеризується достатньо розвиненою базовою інфраструктурою, що забезпечує доступ жителів до основних послуг – освіти, медицини, торгівлі, адміністративних послуг. Разом із тим у віддалених населених пунктах зберігається дефіцит низки соціально-побутових закладів – дитячих гуртків, спортивних секцій, майстерень з ремонту техніки, аптек та інших об'єктів сервісного обслуговування. Це створює певну нерівність у доступі населення до послуг і обмежує можливості для розвитку підприємницької ініціативи на місцях.

Більшість жителів мають досвід офіційного працевлаштування, однак частина працездатного населення постають перед труднощами пов'язаними з працевлаштуванням або нестабільністю доходів.

Доходи переважної більшості домогосподарств, у тому числі представників вразливих категорій населення, знаходяться в межах 5 001-15 000 грн на місяць, що помітно нижче середнього рівня, зафіксованого офіційною статистикою по області. Найчастіше на фінансові труднощі натрапляють внутрішньо переміщені особи (ВПО) та безробітні мешканці громади.

Головними роботодавцями у громаді залишаються заклади державного та комунального сектору, а також представники малого бізнесу.

2. Ринок праці та зайнятість

Основними викликами ринку праці громади залишаються низький рівень заробітних плат, обмежена кількість вакансій та відтік кваліфікованих кадрів до великих міст або за кордон. Найчастіше фахівці залишають громаду саме через низький рівень оплати праці, що робить місцевий ринок неконкурентоспроможним.

Особливо складно працевлаштуватися мешканцям віддалених населених пунктів, оскільки основні роботодавці зосереджені в адміністративному центрі громади, а транспортна доступність до робочих місць є обмеженою.

Загалом ринок праці має амбівалентний характер: з одного боку, спостерігається дефіцит вакансій у межах громади, а з іншого – кадровий голод у низці галузей, особливо у сферах, що традиційно вважаються «чоловічими» професіями.

На думку представників органів місцевого самоврядування, подолати кадровий дефіцит можливо шляхом перекваліфікації жінок на спеціальності, які раніше вважалися суто чоловічими. Такий підхід може стати дієвим інструментом як для зменшення гендерного дисбалансу, так і для підвищення рівня зайнятості населення загалом.

Крім того, у громаді поступово розвивається інклюзивний ринок праці: створюються робочі місця для осіб з інвалідністю. Втім, ця ініціатива не усуває проблему кадрового голоду, адже рівень оплати праці на таких посадах залишається низьким і не стимулює до активного працевлаштування.

3. Підприємництво та самозайнятість

Розвиток малого бізнесу та підприємництва в Іванківській громаді оцінюється на середньому рівні. Водночас представники органів влади вважають розвиток малого вагомим чинником економічної стабілізації громади.

Понад третина респондентів висловлює інтерес до започаткування власної справи, однак більшість стикається з браком фінансів, знань і впевненості. Це свідчить про наявність потенціалу для розвитку самозайнятості за умови створення сприятливого середовища – доступу до навчання, консультацій, грантової допомоги та стартового капіталу.

З боку громади можливості підтримки підприємницької діяльності мають фрагментарний характер. У громаді доступні окремі комунальні приміщення для оренди, земельні ділянки для ведення господарства, а також консультант у ЦНАП, який надає поради щодо започаткування власної справи. Водночас системних програм або інституцій підтримки малого бізнесу поки не сформовано. Зазначається, що запровадження пільгових умов для місцевого бізнесу є практично неможливим через обмеженість фінансових ресурсів місцевого бюджету.

Разом із тим, близько половини представників місцевих установ і громадських організацій висловлюють готовність брати участь у програмах розвитку самозайнятості, але потребують зовнішньої підтримки – фінансової, організаційної та експертної. Це створює передумови для співпраці громади з міжнародними донорами, державними програмами зайнятості та потенційними бізнес-партнерами.

Серед найбільш перспективних напрямів розвитку підприємницьких ініціатив визначено перевезення, будівництво, лісове та сільське господарство, туризм, а також крафтове виробництво – зокрема, склодувне, виготовлення сирників, ляльок-мотанок, виробів із бісеру та іншої подібної продукції.

Громада має стратегічні запаси корисних копалин (зокрема унікальних видів глин і піску), проте їх промислове використання обмежене чинним законодавством. Натомість використання цих ресурсів у малому бізнесі для крафтових ініціатив може стати одним з ефективних напрямів реалізації місцевого потенціалу.

Фермерська діяльність наразі обмежена через забруднення частини територій та піщаний характер ґрунтів, що ускладнює агровиробництво.

Варто також зазначити, що значна частина ініціативних мешканців, які мають намір відкрити власну справу, ще не визначилися з напрямком діяльності. У цьому контексті доцільним є запровадження консультаційних програм із підбору сфери бізнес-активності та оцінки потреб локального ринку, що допоможе сформувати більш структурований підхід до розвитку підприємництва.

4. Пріоритетні напрямки для навчання та перекваліфікації

Для мешканців громади ключовим стимулом є доступність навчання та перспектива працевлаштування. Понад 60% респондентів готові до професійного навчання або зміни спеціальності. Найбільший інтерес спостерігається до IT, медичних, психологічних і педагогічних напрямів – тобто до професій, що поєднують стабільність, попит і соціальну значущість. Це вказує на прагнення населення до адаптації під сучасний ринок праці, але потребує створення доступних освітніх програм у межах громади.

5. Психологічний добробут та соціальні виклики

Представники установ Іванківської громади відзначають високий рівень емоційного виснаження серед працівників соціальної сфери та зростання психологічного напруження серед жителів. Найчастіше згадуваними проблемами є професійне вигорання, підвищений рівень тривожності та відчуття невпевненості у майбутньому. Понад 78% мешканців відчувають постійний стрес і тривогу, зумовлені війною та економічними проблемами. Високий рівень емоційного виснаження поєднується з низькою задоволеністю матеріальним становищем (середній бал – 2,26). Це формує потребу у впровадженні системних програм психологічної підтримки населення та фахівців, зокрема шляхом співпраці з громадськими організаціями або створенням консультативних центрів.

Попри те, що третина населення не бере участі у суспільному житті, значна частка жителів час від часу або на регулярній основі долучається до волонтерських та громадських ініціатив. Це створює базу для розвитку партнерств між громадою, владою та громадським сектором, що особливо важливо для відновлення після війни.

Рекомендації:

1. Запровадження комплексних програм підтримки малого підприємництва: від консультацій з оформлення своєї діяльності до надання фінансової допомоги (мікрогрантів, допомог тощо).

2. Консультування щодо профорієнтації та обрання сфери ведення бізнесу (зважаючи на вагомий відсоток опитаних, які бажаючих відкрити власну справу, але не мають конкретного плану дій), допомога в написанні бізнес-плану.

3. Коучингова чи психологічна підтримка для подолання страху і психологічних бар'єрів для започаткування власної справи.

4. Робота з діючими та потенційними підприємцями стосовно розширення ринків збуту виробленої продукції.

5. Діалог з предстаниками бізнесу, ОМС, ЦЗ для консолідацій зусиль щодо навчання та заповнення кадрового дефіциту в громаді.

6. Розвиток бізнес-ініціатив у транспортній сфері матиме подвійний позитивний ефект для громади: поліпшення транспортної інфраструктури, що підвищить мобільність жителів, особливо з віддалених населених пунктів; створення робочих місць та залучення людських ресурсів з віддалених громад, що сприятиме економічній активності та соціальній інтеграції населення.

7. Враховуючи наявну інфраструктуру та запити населення на навчання і перекваліфікацію, доцільно підтримувати розвиток дистанційних професій та гнучких форм зайнятості. Це дозволить: зберегти людський ресурс у межах громади, навіть для тих, хто не має можливості працювати офлайн; розширити економічні можливості для молоді, жінок та інших груп населення, зацікавлених у професійній самореалізації; підвищити адаптивність ринку праці та гнучкість громади перед змінами на регіональному та національному ринках праці.

8. Доцільно організувати психологічну допомогу у двох форматах: групові заняття для фахівців відповідних сфер (соціальної роботи, освіти, органів місцевого самоврядування), що дозволить підвищити їхню стресостійкість, компетенції у роботі з населенням та ефективність надання послуг; групові та індивідуальні програми психологічних консультацій для населення, яке найбільше страждає від тривалого стресу та психологічних навантажень, зокрема вразливих категорій та внутрішньо переміщених осіб.

9. Рекомендується впроваджувати гнучкі формати надання психологічної підтримки (дистанційні та виїзні консультації, у тому числі для мешканців віддалених населених пунктів), щоб розширити доступ до психологічної підтримки та підвищити стійкість громади.

10. Необхідно провести кампанію на локальних інформаційних ресурсах, щоб залучити до проєкту всіх зацікавлених жителів громади.

11. Рекомендується спрямувати зусилля на залучення внутрішньо переміщених осіб, безробітних і малозабезпечених родин до громадських ініціатив, адже саме ці групи залишаються менш інтегрованими у суспільне життя громади та потребують додаткових можливостей для соціальної участі.

Дослідження соціально-економічного стану Димерській громаді на початку впровадження проєкту (Baseline)

Складається з с-ща Димер і 34 сіл.

Населення ~19 720 (10 571 жінка, 9 149 чоловіків, 2 995 дітей).

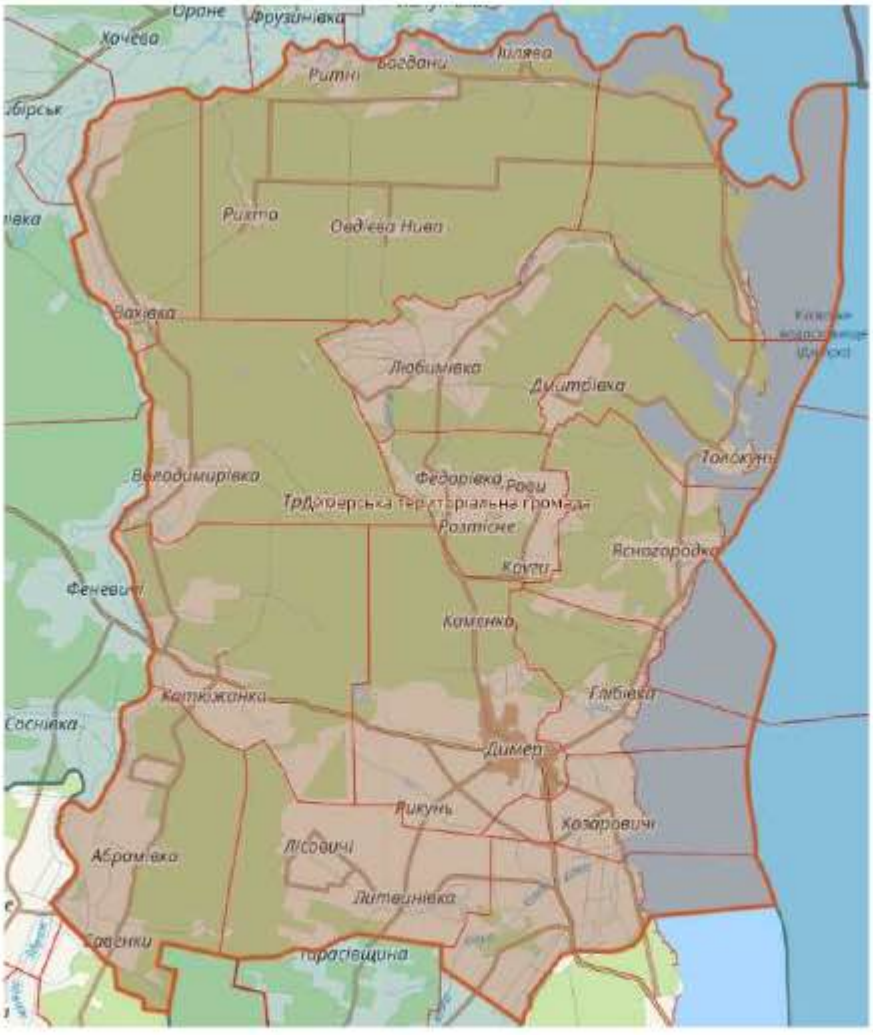
Вразливі групи: пенсіонери – 6 090, люди з інвалідністю – 919, родини загиблих військових – 58, ВПО – 1 339, домогосподарства на соцдопомозі – 264

Фінанси: дуже низькі податкові надходження (~2,9 млн євро у 2024), громада залежить від держсубвенцій (~2,2 млн). Основні витрати: освіта (3 млн), соціальне житло (560 тис.), охорона здоров'я (423 тис.), адмінвитрати (404 тис.).

Середня зарплата: 400-500 євро (менше за медіанну по Україні – 533 євро).

Бізнес: понад 800 компаній (здебільшого малі), агро, торгівля, ремонт авто, будівництво, послуги.

Соцсередовище: немає активних НУО, низька зацікавленість влади в партнерстві з громадянським суспільством, централізоване прийняття рішень, високий рівень недовіри.

2.1. Результати опитування жителів Димерської громади Київської області

Соціально-демографічні характеристики опитаних

До опитування в Димерській громаді долучились ***162*** респонденти.

Анкетування охопило мешканців селища Димер (адміністративного цента ТГ) та таких сіл як Абрамівка, Вахівка, Володимирівка, Глібівка, Гута Катюжанська, Демидів, Катюжанка, Козаровичі, Круги, Литвинівка, Лісовичі, Любимівка, Миколаївка, Петрівське (Дмитрівка), Рикунь, Рови, Сичівка, Сухолуччя, Федорівка, Ясногородка (відсотковий розподіл залученості подано в Додатку 2).

В Димері (адміністративному центрі ТГ) взяли участь ***23,3%*** опитаних. Решта респондентів – ***66%*** – це мешканці ближніх населених пунктів, а ***8,6%*** – жителі віддалених сіл громади. Ще ***1,9%*** не вказали свій населений пункт проживання.

Переважна більшість респондентів ***(72,2%)*** заповнювали анкету самостійно, а ***27,8%*** скористались допомогою інтерв'юера.

У структурі респондентів переважають жінки – ***61,7%*** опитаних, тоді як чоловіки становлять ***37%.*** Ще ***1,2%*** учасників дослідження не зазначили свою статеву приналежність.

Такий розподіл вказує на більшу відкритість і громадську активність жінок Димерської громади, що може відображати їх провідну роль у житті громади.

У віковій структурі респондентів переважають економічно активні жителі громади у віці 18-24 роки ***(31,5%)*** та 36-46 роки ***(25,3%).*** Значна частка припадає на вікові групи 25-35 років ***(16,7%)*** та 46-55 років ***(17,3%).*** Частка респондентів передпенсійного та пенсійного віку (56 років і старше) – лише ***9,3%.***

Такий розподіл є важливим для аналізу питань зайнятості та професійного розвитку громади, оскільки дає змогу пропорційно відобразити думки працездатного населення різних вікових груп.

Більшість респондентів ***(42%)*** мають вищу освіту (бакалавр/магістр/спеціаліст). Водночас значна частина учасників опитування здобули професійно-технічну ***(21%)*** та повну загальну середню освіту ***(25,9%).***

Вкажіть найвищий рівень вашої освіти

Повна середня	**25,9%**
Професійно-технічна освіта	**21,0%**
Неповна вища	**9,3%**
Вища (бакалавр/магістр/спеціаліст)	**42,0%**
Післядипломна/аспірантура	**1,9%**

66% опитаних зазначили, що мали досвід офіційної роботи. Разом з тим, майже кожен п'ятий опитаний ***(21%)*** вказав про неофіційну зайнятість (без належного оформлення трудових відносин).

Такий розподіл свідчить про значну частку офіційного працевлаштування, але також вказує на поширеність неофіційної роботи серед частини жителів Димерської громади.

Чи маєте ви досвід офіційної/неофіційної роботи?

Так працював/ла офіційно	66,0%
Так, працюв/ла неофіційно	21,0%
Ні, досвіду роботи не маю	13,0%

Найбільше представлені в опитуванні родини з неповнолітніми дітьми ***(29,9%).*** Водночас помітною є частка подружніх пар без дітей ***(17,5%)*** та багатопоколінних родин ***(14,9%).*** Найрідше респонденти зазначали, що виховують дітей самостійно (одинока мати/батько) ***(7,1%).***

Вкажіть склад вашого домогосподарства (всі особи, які спільно проживають в одному житлі)

Одинока особа, живе сам/-а	11,0%
Одинока мати/батько з неповнолітніми дітьми	7,1%
Родина з неповнолітніми дітьми	**29,9%**
Подружжя без дітей (у тому числі якщо діти мешкають окремо)	17,5%
Багатопоколінна родина (наприклад, батьки, їхні діти та онуки)	14,9%
Родина з іншими родичами (проживають разом не у форматі багатопоколінної родини)	9,1%
Спільне проживання (співмешканці)	10,4%

Понад третина учасників дослідження ***(35,6%)*** зазначили, що не належать до жодної із перелічених вразливих категорій. Водночас майже кожен четвертий респондент має статус внутрішньо переміщеної особи ***(23,1%),*** а кожен п'ятий – належить до родини військовослужбовця (чинного, загиблого, полоненого або зниклого безвісти) ***(20%).*** Частка безпосередніх шукачів роботи становить ***3,8%*** опитаних.

Чи належите ви або хтось із членів вашої родини/домогосподарства до однієї або кількох із наведених груп вразливості?

Внутрішньо переміщена особа (ВПО)	**23,1%**
Особа зі встановленою інвалідністю	9,4%
Особа без інвалідності, але яка має труднощі у повсякденному житті (обмежена здатність пересуватися – візок; тростина; труднощі з мовленням або слухом; інші потреби у додаткових засобах)	3,8%
Особа, яка зазнала травм, пов'язаних із війною	10,0%
Ветеран або член сім'ї ветерана	9,4%
Сім'я військовослужбовця (чинного, загиблого, полоненого або зниклого безвісти)	**20,0%**
Малозабезпечена сім'я	3,8%

Безробітна особа або шукач роботи	3,8%
Не належу до жодних	**35,6%**

Більшість опитаних мешканців громади оцінили дохід свого домогосподарства в межах 10 001-15 000 грн ***(18,9%)*** та 15 001-20 000 грн ***(23,3%).*** Також вагома частка респондентів зазначила дещо вищий рівень фінансових надходжень – від 20 001 до 30 000 грн ***(14,5%)*** або понад 30 000 грн ***(16,4%).*** Разом із тим, майже кожен десятий учасник дослідження повідомив про повну відсутність доходу ***(5,7%)*** або його мінімальний рівень – до 5 000 грн ***(3,8%).***

Отримані результати опитування демонструють значну диференціацію рівня матеріального забезпечення серед мешканців Димерської громади.

Який загальний щомісячний дохід вашого домогосподарства?

Повна відсутність доходу	5,7%
До 5 000 грн	3,8%
5 001-10 000 грн	7,5%
10 001-15 000 грн	18,9%
15 001-20 000 грн	**23,3%**
20 001-30 000 грн	14,5%
Понад 30 000 грн	16,4%
Важко відповісти	10,1%

Погляд жителів Димерської громади на соціально-економічну ситуацію, питання зайнятості та самозайнятості

Респондентам запропонували оцінити рівень задоволеності своїм матеріальним становищем за шкалою від 1 до 5 (де 1 – «зовсім не задоволений», а 5 – «повністю задоволений»). Більшість респондентів ***(42,6%)*** вказали оцінку 3. Разом з тим, ***14,8%*** опитаних зазначили мінімальне значення в «1 бал», а ***8,6%*** – максимальні «5 балів».

Середня оцінка складає 2,8, що свідчить про помірний рівень задоволеності своїм матеріальним становищем серед учасників опитування.

Наскільки ви задоволені своїм матеріальним становищем?

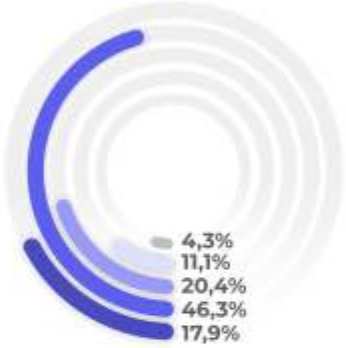

**Середнє значення – 2,8 бали*

46,3% опитаних жителів Димерської громади вказали, що в родині працює лише одна особа, а ще ***20,4%*** – що 2. Водночас ***17,9%*** зазначили, що в домогосподарстві немає жодного працевлаштованого (офіційно, тимчасово або неофіційно) члена родини.

Скільки осіб (враховуючи вас) у вашому домогосподарстві працевлаштовані офіційно, тимчасово або неофіційно?

0 – жодна	17,9%
1 особа	46,3%
2 особи	20,4%
3 особи	11,1%
4 і більше осіб	4,3%

Серед основних джерел фінансових надходжень опитані жителі Димерської громади найчастіше вказували офіційну заробітну плату ***(64,5%),*** соціальні виплати ***(21,3%),*** пенсію ***(20%)*** та неформальні підробітки ***(18,1%).*** Найменш популярними джерелами забезпечення сім'ї виявились підприємницька діяльність ***(7,1%)*** та гуманітарна допомога ***(4,5%).***

Аналіз структури джерел доходів домогосподарств Димерської громади засвідчує домінування офіційної зайнятості як ключового чинника економічної стабільності населення. Разом з тим, результати опитування демонструють також високу залежність частини мешканців від соціальних виплат і пенсій.

Які основні джерела доходу вашого домогосподарства

Заробітна плата (офіційна робота за наймом)	**64,5%**
Підприємництво/самозайнятість (зареєстрована діяльність, ФОП, фермерство)	**7,1%**
Пенсія	**20,0%**
Соціальні виплати (допомоги, субсидії, тощо)	**21,3%**
Гуманітарна допомога	**4,5%**
Неформальні підробітки (разові заробітки, дрібні послуги за гроші, продаж дрібних товарів)	**18,1%**
Робота за наймом без офіційного оформлення	**10,3%**
Доходи з особистого селянського господарства (продаж вирощеної продукції, худоби, молока, яєць тощо)	**9,7%**
Відсутність доходу	**5,8%**

Найчастіше респонденти зазначали, що у їхніх населених пунктах функціонують магазини ***(90%),*** відділення пошти ***(80,6%),*** аптеки ***(78,1%),*** а також заклади освіти школи /дитячі садки) ***(73,8%)*** та сільська рада/ЦНАП ***(71,3%),*** що демонструє наявність базової соціальної та адміністративної інфраструктури для забезпечення основних потреб мешканців громади.

Разом з тим, менш поширеними є різноманітні побутові послуги: швейне ательє / майстерня з ремонту взуття ***(20,6%),*** майстерня ремонту техніки ***(24,4%)*** та інші послуги (наприклад, фотопослуги тощо) ***(20%).***

Скажіть, будь ласка, які послуги та заклади наявні/працюють у населеному пункті, в якому ви проживаєте?

Магазини (продуктові, господарські)	**90,0%**
Аптека	**78,1%**
Відділення пошти	**80,6%**
Сільська рада / ЦНАП	**71,3%**
ФАП (фельдшерсько-акушерський пункт)	41,3%
Школа / дитсадок	**73,8%**
Дитячі гуртки, спортивні, художні секції тощо	43,8%
Перукарня, салон краси	53,1%
Швейне ательє / майстерня з ремонту взуття	20,6%
Майстерня ремонту техніки (мобільні телефони, побутова техніка, велосипеди тощо)	24,4%
СТО (ремонт авто, сільгосптехніки)	36,3%
Сільський клуб / бібліотека	56,3%
Кав'ярня / їдальня	63,8%
Інші послуги (наприклад, фотопослуги тощо)	20,0%
Фермерські господарства / кооперативи	21,3%
Нічого з переліченого немає	4,4%

Найчастіше респонденти повідомляли про брак дитячих гуртків, спортивних та художніх секцій ***(23,3%),*** швейних ательє або майстерень з ремонту взуття ***(21,3%),*** перукарень ***(18%)*** та майстерень ремонту техніки ***(18%).***

А яких послуг у вашому населеному пункті бракує?

Магазини (продуктові, господарські)	12,7%
Аптека	16,7%
Відділення пошти	3,3%
Сільська рада / ЦНАП	2,7%
ФАП (фельдшерсько-акушерський пункт)	8,0%
Школа / дитсадок	3,3%
Дитячі гуртки, спортивні, художні секції тощо	**23,3%**
Перукарня, салон краси	**18,0%**
Швейне ательє / майстерня з ремонту взуття	**21,3%**

Майстерня ремонту техніки (мобільні телефони, побутова техніка, велосипеди тощо)	**18,0%**
СТО (ремонт авто, сільгосптехніки)	15,3%
Сільський клуб / бібліотека	8,0%
Кав'ярня / їдальня	14,0%
Інші послуги (наприклад, фотопослуги тощо)	14,7%
Фермерські господарства / кооперативи	12,0%
Нічого не потребую	31,3%
Інше	13,3%

Жителі Димерської громади переважно мають навички роботи з комп'ютером і цифрові компетенції *(36,7%),* а також досвід у сфері сільського господарства *(30%),* ремесел та ручної праці *(28%)* і адміністративно-офісної діяльності *(27,3%).* Водночас найрідше респонденти володіють навичками в медичній та соціальній сферах *(5,3%),* що може свідчити про обмежений кадровий потенціал у цих напрямках.

Отримані результати опитування вказують на різноманітну структуру професійних умінь та навичок у населення Димерської громади із помітним потенціалом для розвитку як у сфері цифрової грамотності, так і в напрямках сільського господарства та ремісничої діяльності.

Виберіть, будь ласка, зі списку, які у вас є професійні навички та вміння, хобі та зацікавлення або допишіть свій варіант?

Робота з комп'ютером/цифрові навички	***36,7%***
Адміністративні/офісні	27,3%
Технічні/інженерні	18,7%
Сільське господарство	***30,0%***
Ремесла/ручна праця	28,0%
Торгівля/сфера послуг	20,7%
Педагогічні/освітні	18,0%
Медичні/соціальні	5,3%

Більшість респондентів – наймані працівники *(45,9%),* що свідчить про стабільну залученість значної частки населення до офіційного ринку праці. Водночас суттєвий відсоток опитаних – студенти або учні *(20,4%),* а ще *11,5%* працюють неофіційно або мають епізодичні підробітки, що може свідчити про поширеність неформальної зайнятості в окремих населених пунктах громади. Частка безробітних, які активно шукають роботу, становить *8,9%,* тоді як *3,2%* безробітних не намагаються працевлаштуватись.

Загалом структура зайнятості демонструє домінування найманої праці та потенціал для розвитку підприємництва й самозайнятості в громаді.

Вкажіть ваш поточний статус зайнятості?

Працюю найманим працівником/-цею	***45,9***
Самозайнятий (-а)/маю власну справу	3,8

Безробітний/-а, шукаю роботу	8,9
Безробітний/-а, але не шукаю роботу	3,2
Працюю неофіційно/епізодично (підробітки, сезонна робота, продаж власної продукції)	11,5
Пенсіонер/-ка (працюю)	3,2
Пенсіонер/-ка (не працюю)	3,2
Студент (-ка)/учень (-ця)	**20,4**

Понад як половина безробітних та зайнятих неофіційною роботою опитаних ***(51,4%)*** зазначили, що головною причиною незайнятості є відсутність вакансій в громаді. ***21,6%*** респондентів не можуть працевлаштуватись через проблеми зі станом здоров'я або інвалідність, а ***18,9%*** – через обов'язки з догляду за дітьми чи літніми родичами. Лише ***8,1%*** назвали причиною низький рівень заробітної плати, що може вказувати на те, що для більшості мешканців головним бар'єром працевлаштування є не рівень оплати, а відсутність робочих місць у межах громади.

Яка основна причина, чому ви зараз не працюєте?

Відсутність вакансій у громаді	51,4%
Низький рівень зарплат	8,1%
Проблеми зі здоров'ям/інвалідність	21,6%
Обов'язки з догляду (діти, літні родичі)	18,9%

Понад третина ***(34,1%)*** опитаних безробітних або самозайнятих мешканців Димерської громади забезпечують свій дохід шляхом надання різноманітних послуг (ремонт, б'юті сфера, спорт, перукарські послуги). Майже кожен п'ятий ***(18,2%)*** отримує прибуток від занять сільським господарством (вирощування городини, утримання худоби) або неофіційної трудової діяльності.

Отримані результати опитування свідчать про значну поширеність серед жителів громади неформальних і побутових форм самозайнятості, що виступають альтернативним джерелом доходу за умов обмеженої кількості офіційних робочих місць.

Чим ви заробляєте на прожиття (продаж вирощеного, ремонт, допомога іншим, інше)? Якщо ви самозайнята особа – який вид діяльності ви здійснюєте?

Домашнє виробництво (випічка, шиття, вироби з дерева, рукоділля)	13,6%
Послуги (ремонт, б'юті, спорт, перукар)	**34,1%**
Сільське господарство (худоба, городина)	18,2%
Неофіційна робота / виплати	**18,2%**
Забезпечення партнером, допомога людей	9,1%
Нічим	6,8%

Такі думки висловлюють жителі Димерської громади щодо своєї зайнятості та джерел отримання доходу:

«...Наразі отримую лише 860 грн допомоги по догляду за дитиною. В декретну відпустку пішла рік тому з посади головного бухгалтера і, на жаль, повернутися на свою посаду не зможу, бо дитина потребуватиме більше мого часу (у тому числі і через незручний графік роботи дитячих садків для батьків, які працюють). Маю базовий рівень англійської мови, вищу економічну освіту, 17 років досвіду роботи бухгалтером».

«...Нарощення вій, оформлення брів».

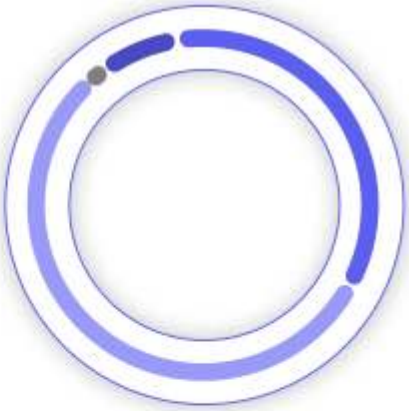
«...Продаю Традиційно Українські прикраси з бісеру. Вишивальниця».

55,6% із опитаних вище категорій громадян не планують офіційно оформлювати свою діяльність чи улюблену справу. Водночас понад третина респондентів ***(35,3%)*** розмірковують над такою можливістю, але поки не мають конкретного плану. Лише ***7,2%*** уже мають ідею та планують її реалізувати.

Такі результати підкреслюють наявність потенціалу для розвитку самозайнятості в громаді за умови створення сприятливого середовища та підтримки місцевих ініціатив.

Чи замислювалися ви про можливість офіційно оформити те, що ви вмієте/любите робити?

Так, вже маю ідею та планую реалізувати	7,2%
Так, думаю, але поки не маю чіткого плану	35,3%
Ні, не планую	55,6%
Вже реалізовую – зареєстрований як ФОП	2,0%

65,9% опитаних зазначили, що їх могла б заохотити до відкриття власної справи можливість отримати фінансову підтримку (грант, кредит, мікропозику). Важливим мотиватором також є допомога з оформленням документів і реєстрацією ***(43%)*** та доступ до ринків збуту ***(37%).***

Разом з тим, помітна частка респондентів вказала на потребу в освітній чи консультаційній підтримці ***(34,1%)*** та наявності стартового обладнання чи інструментів ***(35,6%).*** Отже, для розвитку підприємництва в громаді важливим є комплексний підхід, який передбачає поєднання фінансової, консультаційної та організаційної підтримки потенційних підприємців.

Що могло б вас найбільше заохотити відкрити власну справу чи офіційно оформити діяльність, якою ви вже займаєтесь?

Можливість отримати фінансову підтримку (грант, кредит, мікропозика)	**65,9%**
Допомога з оформленням документів та реєстрацією	**43,0%**
Допомога з веденням бухгалтерії та сплатою податків	**26,7%**

Роз'яснення правил ведення малого бізнесу у простій формі (освітня/ консультаційна підтримка)	34,1%
Доступ до ринку збуту (покупців, замовників)	37,0%
Наявність стартового обладнання/інструментів	35,6%
Приклади успіху інших людей у громаді	23,0%
Соціальні гарантії (стаж, пенсія, лікарняні)	29,6%

Переважна більшість опитаних ***(68%)*** головною перешкодою для відкриття власної справи вважає відсутність стартового капіталу. Для майже половини респондентів ключовими труднощами є брак необхідних знань (юридичних, фінансових, маркетингових) або відсутність практичного досвіду, зокрема у роботі з грантами ***(48,7%),*** а також психологічні чинники – страх ризику, невдачі та невпевненість у власних силах ***(44%).***

Як ви вважаєте, які основні бар'єри для відкриття власної справи/самозайнятості?

Відсутність стартового капіталу	**68,0%**
Брак знань (юридичних, фінансових, маркетингових тощо) /відсутність практичного досвіду чи досвіду роботи з грантами	**48,7%**
Складність адміністративних процедур (реєстрація/податки тощо)	29,3%
Відсутність попиту на послугу/продукцію	20,0%
Відсутність команди для початку роботи	22,0%
Відсутність часу	28,7%
Страх ризику, боязнь невдачі, невпевненість у власних силах	**44,0%**
Брак підтримки чи дискримінація (гендерне насильство, дискримінація, нерозуміння з боку сім'ї тощо)	6,7%

Серед найважливіших умов праці респонденти назвали стабільну заробітну плату ***(91,9%),*** наявність соціального пакета ***(50,3%)*** та гнучкий графік роботи ***(49,7%),*** що вказує на прагнення мешканців до фінансової стабільності та комфортного балансу між роботою й особистим життям.

Які умови роботи для вас є найважливішими?

Стабільна зарплата	**91,9%**
Офіційне працевлаштування	43,6%
Гнучкий графік	49,7%
Можливість працювати дистанційно	28,2%
Соціальний пакет (лікарняні, відпустка)	50,3%
Підтримка роботодавця у навчанні/розвитку	37,6%

Понад половина опитаних мешканців Димерської громади ***(71,2%)*** виявили готовність розпочати роботу за наявності підходящих вакансій, зокрема ***24,2%*** – готові вийти на роботу одразу, ***21,5%*** – за умови гнучкого графіка, а ще ***25,5%*** – після певної підготовки. Водночас ***28,9%*** респондентів наразі не готові до працевлаштування, що може бути пов'язано з особистими обставинами, станом здоров'я або відсутністю відповідних можливостей у громаді.

Чи готові ви зараз розпочати роботу (за наявності підходящих вакансій)?

Так, готовий/а одразу	24,2%
Так, але за умови гнучкого графіку	21,5%
Так, тільки треба деякий час на підготовку	25,5%
Ні, зараз не готовий/а	28,9%

Понад половина опитаних жителів Димерської громади ***(59,4%)*** розглядають варіанти перекваліфікації або здобуття нової професії (варіанти «так» і «можливо»), що свідчить про готовність до професійного розвитку та адаптації до змін на ринку праці.

Чи розглядаєте ви можливість перекваліфікації або здобуття нової професії?

Так	24,7%
Можливо	34,7%
Ні	40,7%

Найпопулярнішими напрямками для освоєння нової професії серед мешканців Димерської громади стали IT та робота з комп'ютером ***(17,8%),*** фінанси, економіка, бізнес і бухгалтерія ***(8,9%),*** а також водій, механік, тракторист ***(7,8%)*** і психологія ***(7,8%).*** Приблизно кожен п'ятий респондент ***(18,9%)*** ще не визначився з вибором професії. Отримані результати вказують на інтерес мешканців громади до здобуття сучасних та затребуваних професій, водночас значна частина мешканців громади потребують додаткового консультування та орієнтації у сфері професійного розвитку.

Яку нову професію ви б хотіли освоїти?

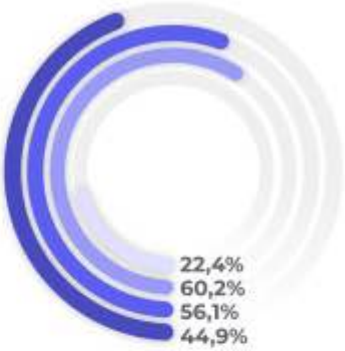
Іт-професія, робота з комп'ютером	**17,8%**
Швея, рукоділля	**3,3%**
Медицина, масаж, фармація	**3,3%**
Право	**3,3%**
Енергетика, пожежник	**4,4%**
Флорист, ландшафтний дизайнер, садівник	**1,1%**
Кулінарія, кондитер	**3,3%**
Фінанси, економіка, бізнес, підприємництво, бухгалтерія	**8,9%**
Психологія	**7,8%**

Військова справа	2,2%
Освіта, робота з дітьми, бібліотека	2,2%
Продажі, менеджмент, маркетинг	4,4%
Ресторанна справа – ресторатор, бармен, бариста	1,1%
Робітник, верхолаз	3,3%
Грантрайтер, волонтерство, робота в ГО	1,1%
Б'юті-сфера (перукар, косметолог, нарощування вій)	4,4%
Переклад, вивчення іноземної мови	1,1%
Водій, механік, тракторист	7,8%
HR, діловодство	1,1%
Будь-яка професія	3,3%
Не знаю	**18,9%**

Найбільш затребуваними форматами навчання та перекваліфікації серед мешканців Димерської громади є стажування або практика на робочому місці ***(60,2%)*** та онлайн-навчання ***(56,1%),*** тоді як очні курси у громаді обрали ***44,9%*** респондентів.

Який формат навчання/перекваліфікації вам підходить найбільше?

Очні курси у громаді	44,9%
Онлайн-навчання	56,1%
Стажування/практика на робочому місці	60,2%
Індивідуальні консультації/менторство	22,4%

У більшості випадків до здобуття знань та освоєння нової професії респондентів мотивують доступні або безкоштовні курси ***(65,3%)*** та гарантія працевлаштування після навчання ***(64,6%).*** Важливими також є зручний формат навчання ***(47,6%)*** та можливість стажування чи практики під час навчання ***(42,9%).***

Що могло б вас найбільше заохотити вчитися новому або здобути іншу професію?

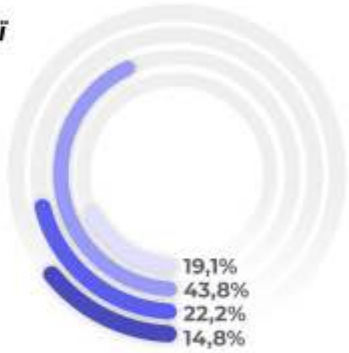
Безкоштовні або доступні курси/навчання	**65,3%**
Зручний формат навчання (онлайн, вечірні курси)	47,6%
Стипендія/фінансова підтримка під час навчання	40,1%
Гарантія роботи після навчання	**64,6%**
Можливість стажування/практики під час навчання	42,9%
Приклади успіху інших людей	14,3%
Поради та підтримка наставника/коуча	21,1%

Погляд жителів Димерської громади на психологічний добробут та соціальну згуртованість мешканців громади

43,8% опитаних не залучені до діяльності громадських організацій чи волонтерських ініціатив. Разом з тим, вагома частина опитаних бере участь у таких активностях на регулярній основі ***(14,8%)*** або час від часу ***(22,2%).***

Чи берете ви участь у діяльності місцевої громадської чи благодійної організації, волонтерських ініціатив або громадських груп?

Так, регулярно	14,8%
Так, час від часу	22,2%
Ні, не беру участі	43,8%
Важко відповісти	19,1%

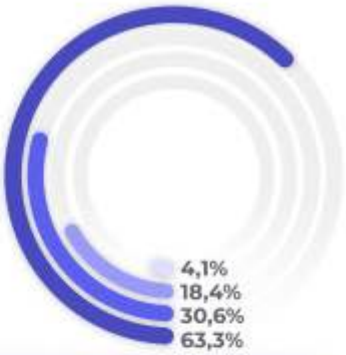

Серед опитаних мешканців Димерської громади, що долучаються до громадських активностей, переважають активні волонтери ***(63,3%),*** які організовують заходи, плетуть сітки, готують їжу тощо. Ще ***30,6%*** – учасники підтримки, які роблять внески (донатять), відвідують ярмарки тощо.

Аналіз відповідей вказує, що громадсько активні мешканці громади орієнтовані на практичну реалізацію власних зусиль та взаємну підтримку в межах громади.

Якщо «так», будь ласка, вкажіть, у якій саме організації чи ініціативі ви берете участь, яку роль ви там виконуєте:

Активні волонтери (організовують, плетуть сітки, варять борщі)	63,3%
Учасники підтримки (долучаються до волонтерських зборів, донатять, ходять на ярмарки)	30,6%
Участь в громадських організаціях	18,4%
Участь в ініціативних групах громади, школи тощо	4,1%

«...Місцева організація "Демидівські берегині", передача необхідних речей/ продовольчих наборів на лінію фронту».

«...Волонтерська діяльність, назва команди "Литвинівські бджілки". Роль: фея випічки».

«...ДонорUA, здаю безоплатно кров та її компоненти».

Респондентам було запропоновано оцінити свій психологічний та емоційний стан протягом двох тижнів, що передували проведенню опитування.

Більшість респондентів відчували себе в доброму настрої та бадьорими «часом» ***(35,2%)*** або «досить часто» ***(25,3%),*** проте лише невелика частина – «майже завжди» ***(9,9%)*** або «завжди» ***(1,9%).***

Відчуття спокою та розслабленості мало подібний розподіл: найбільше респондентів обрали «часом» ***(30,2%)*** «досить часто» ***(24,1%)*** та «рідко» ***(28,4%).***

Щодо фізичного відпочинку, ***43,2%*** опитаних «ніколи» або «рідко» прокидалися відпочилими, що свідчить про низький рівень відновлення.

Повсякденне життя респондентів було цікавим лише інколи: понад третина відчували наповненість «рідко» ***(32,7%)*** або «часом» ***(29,6%).***

Водночас більшість респондентів відчували, що добре справляються із щоденними завданнями: ***35,2%*** – «досить часто» та ***19,1%*** – «майже завжди».

Показник стресу та тривоги через війну та економічну ситуацію високий: понад половина респондентів відчували його «досить часто» ***(26,5%),*** «майже завжди» ***(16,7%)*** або «завжди» ***(14,2%).***

Результати опитування дають підстави стверджувати, що більшість респондентів перебувають у стані помірного психологічного благополуччя: вони час від часу відчувають добрий настрій, спокій і задоволення від повсякденного життя, але водночас стикаються з емоційною втомою, браком відпочинку та підвищеним рівнем тривожності, зумовленим війною й економічною нестабільністю. Попри це, значна частина опитаних демонструє впевненість у власних силах і здатність долати труднощі. Це вказує на наявність внутрішніх ресурсів та адаптивність. Високі показники стресу та тривоги, пов'язані з війною та економічною ситуацією, підтверджують необхідність системної психологічної підтримки, програм відновлення емоційного стану та розширенні можливостей для самореалізації в межах громади.

Самооцінка переживання емоційних і фізичних станів за останні 2 тижні

	Ніколи	Рідко	Часом	Досить часто	Майже завжди	Завжди
Я відчував/ла себе в доброму настрої і бадьорим/ою	5,6	22,2	35,2	25,3	9,9	1,9
Я відчував/ла себе спокійним/ою і розслабленим/ою	4,3	28,4	30,2	24,1	9,9	3,1
Я прокидався/лася свіжим/ою і відпочилим/ою	12,3	30,9	28,4	20,4	7,4	0,6
Моє щоденне життя було наповнене цікавими справами	5,6	32,7	29,6	21,0	8,0	3,1
Я відчував/ла, що добре справляюсь із щоденними завданнями	6,2	14,2	22,8	35,2	19,1	2,5
Я відчував/ла стрес/тривогу пов'язані з війною/економікою	3,1	16,7	22,8	26,5	16,7	14,2

Респонденти повідомили, що протягом останнього року серед запропонованих послуг найчастіше отримували консультацію психолога ***(19,3%)*** та проходили професійне навчання ***(17,5%).*** Разом з тим, найрідше опитані відвідували тренінги з лідерства ***(2,5%),*** отримували наставництво у працевлаштуванні ***(2,5%)*** та допомогу з оформлення грантових заявок ***(0,6%).***

Майже кожен четвертий ***(26,1%)*** не знав про можливість звернення за супроводом у підготовці та написанні грантової заявки.

Чи зверталися ви протягом останніх 12 місяців до вказаних послуг?	Так	Ні	Не знаю, що такі послуги існують
Психолога (індивідуальні та/або групові сесії	***19,3%***	78,3%	2,5%
Юриста	5,6%	***93,8%***	0,6%
Тренінгів/курсів (професійних, освітніх, з розвитку підприємництва)	17,5%	75,0%	7,5%

Наставництва та допомоги у працевлаштуванні	2,5%	87,3%	10,2%
Тренінгів з лідерства/жіночого лідерства	2,5%	88,7%	8,8%
Консультацій та супроводу у підготовці та написанні грантових заявок	0,6%	73,3%	***26,1%***

Найпоширенішими причинами відмови від отримання тієї чи іншої послуги – їх відсутність можливості її отримання в межах громади ***(29,2%)*** та відсутність такої потреби ***(41,6%).***

Якщо «ні», зазначте основну причину?

Висока вартість	**7,8%**
Відсутність у громаді	**29,2%**
Брак часу/зайнятість	**11,7%**
Не бачу потреби	***41,6%***
Не вірю в їх ефективність	**9,7%**

2.2. Результати опитування представників ОМС та активних представників громадськості Димерської громади Київської області

Соціально-демографічні характеристики опитаних

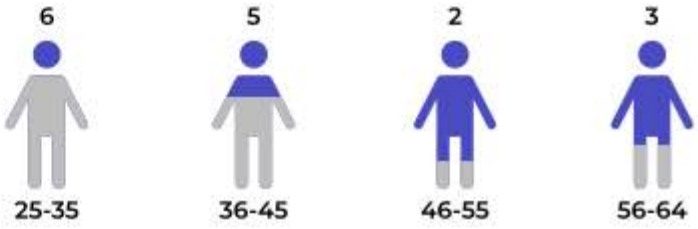
В опитуванні взяли участь 16 представників органів місцевого самоврядування та неурядових громадських організацій Димерської громади Київської області. Серед респондентів переважали жінки (10 осіб), однак чоловіки також активно долучилися до опитування (6 осіб).

Більшість учасників опитування належать до активної працездатної частини населення у віці 25-35 років (6 осіб) та 36-45 років (5 осіб). Такий розподіл вказує на залучення до управлінських та громадських активностей людей, які вже мають певний професійний досвід, але водночас залишаються відкритими до розвитку та впровадження нових підходів у діяльності громади.

Стать респондентів:

Вік респондентів:

Переважна більшість респондентів (12 осіб) мають вищу освіту. Ще 2 особи зазначили наявність неповної вищої освіти.

Найвищий рівень вашої освіти:

Професійно-технічна освіта	1
Неповна вища	2
Вища (бакалавр/магістр/спеціаліст)	***12***
Післядипломна/аспірантура	1

11 осіб з 16 опитаних, представники освітнього закладу. Разом з тим, 3 учасники опитування представляють органи місцевого самоврядування, що формує уявлення про погляд на питання зайнятості та розвиток громади очима представників місцевої влади.

В розрізі організацій найбільше респондентів фахівці Катюжанського професійного коледжу (7 осіб).

Зазначте назву вашої організації/ підрозділу

ВАПП	1
Відділ соціального захисту та ветеранської політики Димерської селищної ради	1
Димерська селищна рада	2
ЗП (ПТ) О «Катюжанський професійний коледж»	***7***
Навчальний заклад	1
Центр надання соціальних послуг	1

Серед учасників опитування переважають провідні спеціалісти та представники керівного складу установ і організацій громади. Така структура респондентів забезпечує комплексне бачення ситуації із зайнятістю та самозайнятістю населення, а також дозволяє всебічно оцінити інші аспекти соціально-економічного життя громади, що були предметом дослідження.

Учасницями фокус-групи стали жінки, які працюють у сфері місцевого самоврядування, соціального захисту та громадських ініціатив. Вони представляють різні напрями – від адміністративного управління та соціальної роботи до питань захисту прав дітей, відновлення інфраструктури та розвитку громади архітектурного планування і земельних відносин та підтримки вразливих категорій населення.

Таке професійне різноманіття забезпечує комплексне бачення ситуації у громаді – від управлінського рівня до практичного досвіду безпосередньої роботи з людьми. Респондентки мають вищу освіту, тривалий досвід у сфері публічного управління або соціальної роботи, а також добре розуміють специфіку місцевого контексту, зокрема наслідки бойових дій, проблеми відбудови та соціальної інтеграції постраждалих груп.

Їхні думки мають експертний характер, оскільки ґрунтуються не лише на особистих спостереженнях, а на щоденній практиці ухвалення рішень і наданні послуг. Вони поєднують адміністративний, професійний та людський досвід, що дозволяє глибоко оцінити ефективність соціальної політики, виявити системні прогалини та реальні потреби громади.

Висловлені позиції відображають не індивідуальні оцінки, а узагальнену перспективу фахівців, які безпосередньо відповідають за функціонування соціальної інфраструктури, захист дітей і підтримку родин у складних життєвих обставинах. Саме тому їхні судження мають значну аналітичну цінність для розуміння реального стану соціальної сфери на місцевому рівні та визначення пріоритетів подальшого відновлення громади.

Погляд представників ОМС та активних представників громадськості Димерської громади на соціально-економічну ситуацію, питання зайнятості та самозайнятості

Респондентам запропонували оцінити економічну ситуацію в Димерській громаді загалом за шкалою від 1 до 5 (де 1 – дуже погана, а 5 – дуже хороша). Половина опитаних (8 осіб) оцінили економічний клімат громади на «3 бали». Водночас жоден із респондентів не надав мінімальної оцінки, а максимально, на «5 балів», поточне економічне становище Димерської громади оцінила лише 1 особа.

Середня оцінка економічної ситуації в громаді становить 3,06 бала з 5 можливих, що свідчить про помірний рівень задоволеності респондентів поточним економічним становищем.

Як би ви загалом оцінили економічну ситуацію в громаді на сьогодні загалом?

**Середнє значення – 3,06 бали*

Всі учасники опитування зазначили присутність магазинів, аптек, відділень пошти та освітніх закладів (шкіл та дитячих садків) у населених пунктах Димерської громади. Крім того, 14 респондентів вказали на функціонування сільської ради/ЦНАПу та ФАПу, що свідчить про належну доступність адміністративних і медичних послуг.

Разом з тим менш поширеними є фермерські господарства/ кооперативи (5 осіб) та інші послуги

(наприклад, фотопослуги тощо) (7 осіб). Результати опитування дають змогу зробити висновок, що у громаді наявний достатній рівень розвитку базової соціальної, медичної та освітньої інфраструктури, проте сфера підприємництва та кооперації потребує подальшого стимулювання і підтримки.

Які послуги та заклади наявні/працюють у населених пунктах громади?

Магазини (продуктові, господарські)	***16***
Аптека	***16***
Відділення пошти	***16***
Сільська рада / ЦНАП	14
ФАП (фельдшерсько-акушерський пункт)	14
Школа / дитсадок	***16***
Дитячі гуртки, спортивні, художні секції тощо	9
Перукарня, салон краси	13
Швейне ательє / майстерня з ремонту взуття	8
Майстерня ремонту техніки (мобільні телефони, побутова техніка, велосипеди тощо)	9
СТО (ремонт авто, сільгосптехніки)	11
Сільський клуб / бібліотека	13
Кав'ярня / їдальня	12
Інші послуги (наприклад, фотопослуги тощо)	7
Фермерські господарства / кооперативи	5

На думку опитаних представників місцевої влади та неурядового сектору, найбільше громада потребує створення можливостей для дозвілля дітей та молоді. Майже половина опитаних (7 осіб) зазначили нестачу дитячих гуртків, спортивних чи художніх секцій, а ще 5 опитаних вказали на дефіцит в громаді таких послуг як швейне ательє або майстерня із ремонту взуття.

А яких послуг та закладів бракує у населених пунктах громади?

Аптека	***2***
ФАП (фельдшерсько-акушерський пункт)	2
Школа / дитсадок	1
Дитячі гуртки, спортивні, художні секції тощо	7
Перукарня, салон краси	3
Швейне ательє / майстерня з ремонту взуття	5
Майстерня ремонту техніки (мобільні телефони, побутова техніка, велосипеди тощо)	3
СТО (ремонт авто, сільгосптехніки)	3

Сільський клуб / бібліотека	1
Кав'ярня / їдальня	2
Інші послуги (наприклад, фотопослуги тощо)	4
Фермерські господарства / кооперативи	3
Нічого не бракує	2
Інше: спортивні майданчики (футбольне поле, міні поле)	1

Однією з ключових проблем, що безпосередньо впливає на якість життя населення про яку йшлося під час фокус-групової дискусії, є критична нестача інфраструктури для розвитку дітей та молоді. У громаді відсутні або представлені в недостатній кількості розвиваючі гуртки, зокрема з робототехніки та іноземних мов, сучасні спортивні об'єкти, серед яких особливо бракує басейну, а також дитяча ігрова кімната. Додатково відчувається дефіцит кваліфікованих вузькопрофільних фахівців, таких як логопеди. Брак таких можливостей обмежує доступ дітей та молоді до якісного дозвілля, навчання й розвитку, що у свою чергу формує додаткові соціальні ризики та знижує привабливість громади для проживання.

«...У мене дитині 7 років. От куди б я її повела в Димері? На який гурток? Я їжджу в Ірпінь кожної неділі на гурток робототехніки, бо йому це подобається. І він ще б поспав до шостої ранку, а тут у неділю треба їхати. Ну от, дитині щось цікаво. А в нас цього всього не вистачає...».

«...Можливо, якби був якийсь англійський мовний клуб... І для дорослих не помішав би клуб якийсь мовний...».

«...От логопед. Всім потрібен логопед. Його потрібно знайти...».

«...Всі хочуть басейн, і бажано безкоштовний. Але, звісно, безкоштовним він бути не може, адже його утримання дуже дорого коштує. Повірте, якби заняття коштували 200 гривень, люди ходили б, і дуже багато хто ходив би».

Загалом, учасники ФГД відзначають важливість створення умов для розвитку та зайнятості молоді, що є ключовим фактором її утримання в населеному пункті.

«...Взагалі треба, щоб для молоді, щоб молодь залишалася. Треба, щоб було чим занять дітей. Щоб дітей не вивозили, де є для них якась додаткова освіта. А щоб тут був вибір чим занять тих дітей і молодь цікавим. І молодь, щоб більше залишалась в громаді...».

Це підкреслює потребу у локальних освітніх та культурних програмах, які дозволяють молодим людям розвиватися без необхідності виїжджати за межі громади.

Розвиток малого бізнесу опитані оцінили на середнє значення 2,88, що свідчить про помірний рівень розвитку підприємницького середовища. Більшість опитаних (7 осіб) вказали оцінку в «3 бали». Водночас жоден з респондентів не оцінили розвиток малого бізнесу в Димерській на найвищий бал.

Оцініть розвиток малого бізнесу/ФОП у громаді

**Середнє значення – 2,88 бали*

У ході фокус-групового дослідження йшлося про те, що Димерська громада, яка пережила окупацію, стикається з глибокими соціально-економічними викликами, що суттєво впливають на її стабільність та перспективи розвитку. Наслідки війни відчутні у ключових сферах – економіці, демографії, соціальній атмосфері та забезпеченні базових потреб населення.

Особливо помітними є економічні втрати: громада зазнала значних збитків у бізнес-секторі, що призвело до скорочення робочих місць, падіння податкових надходжень і загального ослаблення місцевого ринку праці. Частина підприємств була зруйнована або припинила діяльність, а процес відновлення залишається повільним і нестабільним.

«...Так, як ми були в окупації, мені здається, всі сфери постраждали, правда? Більше бізнес постраждав, оскільки багато хто закрив свій бізнес. У кого був зруйнований бізнес – вони ще досі не відновили свою роботу. І це теж, до речі, великий фактор у ситуацію сплати податків, оскільки призупинено діяльність...».

Розуміння стану ринку праці є критично важливим для оцінки економічної стійкості громади та її потенціалу до відновлення. Поточна ситуація характеризується глибокими деформаціями, спричиненими війною та її наслідками та є дуже суперечливою. З одного боку, спостерігається гострий дефіцит робочої сили, особливо серед чоловіків. Найбільш відчутною є нестача кваліфікованих спеціалістів у будівельній сфері, що паралізує процеси відбудови.

«...Люди отримують гроші, відновлюють будинки... А використати їх дуже складно... Взагалі зараз нереально знайти хоч якогось вільного будівельника... Взагалі немає чоловіків «з руками», які можуть щось зробити. ...Хоча б навіть не професійних, а просто хоча б допомогли... Навіть алкоголіка нема на все село...».

Тож фахівці, які працюють у сфері місцевого самоврядування, насамперед акцентують увагу на гострій нестачі робітничих професій. За результатами анкетного опитування, респонденти (більшість яких представники комунальних освітніх установ) демонстрували суттєвий запит на фахівців у сфері освіти та виховання – на це вказали 13 із 16 опитаних. Тоді як потребу в працівників у галузі будівництва, ремонту та транспорту назвали 7 осіб.

Водночас серед опитаних також домінує думка, що найбільш потрібними для громади залишаються кадри аграрного сектору (6 осіб) і медичної сфери (6 осіб).

Такий розподіл відповідей свідчить про поєднання двох ключових потреб: забезпечення базових соціальних послуг та відновлення інфраструктури. Найменшу потребу громада відчуває в професіоналах в галузі цифрових технологій та надавачах соціальних послуг (потребу зазначили 2 та 5 осіб відповідно).

Яких спеціалістів найбільше потребує ваша громада зараз?

Робітничі професії (будівництво, ремонт, транспорт)	7
Агросектор (сільське господарство, переробка)	6
Сфера послуг (торгівля, громадське харчування, б'юті-сфера)	3
Освіта та виховання (вчителі, вихователі, тренери)	**13**
Охорона здоров'я (лікарі, медсестри)	6
Соціальні послуги (соціальні працівники, доглядові послуги, психологи)	5
ІТ та цифрові послуги	2

Всі опитані представники влади та громадського сектору ключовою проблемою в сфері зайнятості бачать низький рівень оплати праці. Водночас половина респондентів підкреслила високу мобільність населення та відтік кадрів, що може бути наслідком трудової міграції або пошуку більш вигідних можливостей у сусідніх громадах чи містах.

Які основні проблеми на ринку праці існують, на вашу думку, в громаді?

Відсутність вакансій	2
Низькі зарплати	**16**
Висока мобільність/відтік кадрів	8

Тенденція трудової міграції населення учасниками ФГД пояснюється пошуками більш оплачуваної та стабільної роботи.

«...Фінансове забезпечення також роль грає. Якщо в когось сім'ї, діти. Під садок підв'язані, вони можуть йти працювати на мінімальні ставки. Чи це в Раду, чи в садочки, чи в школи... Відповідно графіки співпадають і це допомагає людям. А якщо в когось є можливість (діти дорослі, чи є кому глядіти), то, звичайно, всі йдуть на Київ. Тому що 20 тисяч – це вже більше ніж 8. Я кажу: звичайна сестра в садочку і 8 тисяч не має, 6 700 має. Я можу прокормити свою дитину? Ні, але я сиджу, тому що моя дитина ходить в цей садочок...».

Учасниці фокус-групового обговорення зазначили, що на трудовий потенціал, соціальну сферу та фінансову спроможність громади безпосередньо впливають демографічні зсуви, спричинені війною.

Так, учасники ФГД відзначили значну міграцію чоловічого населення, насамперед до Збройних Сил України.

«...Ми спостерігаємо міграцію в ЗСУ населення в основному...».

Також спостерігається стійка тенденція до виїзду за кордон молоді, жінок з дітьми та підлітків, що є прямою загрозою для людського капіталу громади. Ключовими мотивами є прагнення захистити дітей від майбутньої мобілізації. Особливо гостро це стосується родин із 17-річними синами. Цей процес має ланцюговий характер: за однією сім'єю їдуть інші.

«...Я хочу спасти свою дитину... Завтра вони передумають (йдеться про зміни у законодавстві щодо виїзду за кордон чоловіків до 23 років, – ред.), а я потім дитину не вивезу...».

Для декого виїзд за кордон пов'язаний із пошуком безпеки та стабільності та невизначеністю щодо майбутнього. Як зазначають учасники фокус-групи, у громадах зберігається глибоке відчуття невпевненості у завтрашньому дні. Після деокупації у 2022 році мешканці продовжують жити в умовах постійної тривоги, очікуючи можливого повторення бойових дій або нового наступу. Ці страхи підтримуються чутками та неофіційними розмовами, які поширюються серед самих мешканців. Брак достовірної інформації та прозорих комунікацій з боку офіційних джерел сприяє тому, що люди емоційно реагують на будь-які тривожні повідомлення.

«...І ще, якщо починають говорити: все, буде наступ... Але ніхто не знає, чи він буде. Та ніхто не знає! Навіть голові не скажуть, що завтра буде наступ...».

Усе ж серед частини населення поширене переконання, що «наступ буде, і прийдуть ті самі», що свідчить про перетворення чуток на відчуття безпосередньої небезпеки, що підтримує стан психологічної напруги та не дає людям відчути стабільність. Навіть у період відносного спокою мешканці деокупованих територій залишаються вразливими до чуток і панічних настроїв.

Можливість отримати якісне лікування за кордоном також стає вирішальним фактором для багатьох сімей щодо виїзду за кордон.

«...Якщо хворі, дуже багато на лікування поїхали за кордон. І приходили там лікування безкоштовно. Є такі теж пару сімей, яких я знаю. У хлопчика був діабет. Його лікували безкоштовно...».

Ще частина мешканців розглядає виїзд за кордон передусім як можливість отримати вищий і стабільніший заробіток, ніж у власній громаді. Як розповідає одна з учасниць фокус-групи:

«...В Норвегії, наприклад, вона каже, я там получаю... Ти півроку працюєш, а я в місяць стільки маю. Каже, мені звичайно там хочеться бути...».

Цей приклад демонструє, що ключовим мотивом трудової міграції є прагнення фінансової забезпеченості та кращих умов праці, які люди не знаходять удома. Тож на думку представників громади, зупинити цей відтік населення неможливо, доки тривають активні бойові дії та зберігається воєнний стан.

На відміну від зовнішньої міграції, внутрішнє переміщення до громади має кардинально інший демографічний профіль, що також суттєво впливає на ринок зайнятості та громаду загалом. Переважну більшість внутрішньо переміщених осіб, які знайшли тут прихисток, становлять люди пенсійного віку. Ці люди проживають у модульних містечках на повному забезпеченні громади, що створює додаткове навантаження на місцевий бюджет. Зокрема, витрати на їх утримання у модульних містечках покриваються з бюджету громади.

«...Якщо взяти наші модулі, то це люди пенсійного віку... Йде забезпечення з місцевого бюджету: те саме водопостачання, електропостачання... Живуть безкоштовно повністю. Пенсіонери – податки не сплачують. Вони комунальні не сплачують...».

Цей демографічний дисбаланс створює подвійне фіскальне навантаження на громаду: скорочення податкової бази через закриття /втрату бізнесу і відтік працездатного населення та одночасне зростання соціальних видатків на підтримку зростаючої кількості залежного населення з-поміж переміщених пенсіонерів.
Окрім того у громадах відзначають наявність сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах і системно уникають праці. За словами учасників фокус-групи, це здебільшого родини, де зловживають алкоголем або наркотичними речовинами, і небажання працювати стало частиною звичного способу життя.

«...Такі сім'ї, зазвичай, там немає бажання працювати. День починається і закінчується в тому самому ритмі. Дуже тяжко...».

Одна з учасниць ФГД, підкреслює, що мова йде не лише про соціальну апатію, а й про глибокі поведінкові залежності. Представниці органів ОМС наголошують, що у таких родинах формується міжпоколінне передання деструктивних моделей поведінки. Учасниця ФГД, ілюструючи, як алкоголізм і безробіття перетворюються на певну «норму», що відтворюється в межах сім'ї.

«...Є мама, є доця, і вже в неї діти. І вона вже так само бреше, їй 12 років, і вона вже бреше. І мама, і доця, покоління три вже, і вони вживають, не працюють, і такий образ життя...».

Фахівці погоджуються, що робота з такими людьми дає свої результати, але не завжди.

«...Людина травмована в дитинстві, часто хоче допомагати людям, і стають психологами. Я таких випадків теж багато за життя і під час роботи бачила і знаю...».

Втім учасниця ФГД зазначає, що проблема часто має психологічне коріння – багато хто з представників таких родин пережив травматичний досвід у дитинстві.

«...Часто людина травмована в дитинстві... Але психологічні травми залишаються на все життя. Їх не виліковують ні психологи, ні психотерапевти. І це теж моє дослідження. Уже доказано...».

У ході дискусії йшлося, що навіть за наявності підтримки соціальних служб чи бажання змінити поведінку, ці травми суттєво ускладнюють соціалізацію та повернення до трудової діяльності. Таким чином, небажання працювати у частини сімей із СЖО не є просто наслідком лінощів або соціальної байдужості, а результатом тривалої соціальної деградації, залежності та відсутності підтримувального середовища. Подолання цього явища потребує не лише матеріальної допомоги, а насамперед довготривалої психологічної, реабілітаційної та освітньої роботи з усією сім'єю.

Одночасний відтік молодого, освіченого та працездатного населення і приплив літніх людей, які потребують соціальної підтримки, створює довгострокові загрози. Такі демографічні зміни вимивають трудовий та інтелектуальний потенціал громади, що може суттєво ускладнити її економічне відновлення та соціальний розвиток у майбутньому.

Більшість респондентів (7 осіб) не володіють інформацією щодо поточного рівня офіційної самозайнятості в громаді. Проте частина учасників опитування (4 особи) зазначає незмінність

рівня місцевого підприємництва в громаді протягом останніх двох років. Водночас кожен четвертий респондент поінформував, що рівень самозайнятості має тенденцію до зниження.

Всі учасники опитування повідомили про наявність вакансій в їх громаді/організації/ установі.

Чи спостерігаєте ви зростання/зменшення офіційної самозайнятості (ФОП, самозайняті) за останні 2 роки?

Невелике зростання	1
Без змін	4
Зменшення	4
Не володію інформацією	7

Ключовою тезою під час проведення фокус-групового дослідження стала фраза: «Вакансії є, людей нема!». Вона відображає загальну проблему дефіциту кадрів та одночасно підкреслює нестачу доступних і кваліфікованих послуг у громаді, що ускладнює задоволення базових соціальних та економічних потреб населення. Так, у штаті ІРЦ відсутній логопед, що унеможливлює надання повноцінної допомоги родинам у складних життєвих обставинах.

«...Інклюзивний ресурсний центр у нас є. Там навіть логопеда немає, тому що не вистачає працівників і освіти. Відповідно психолог є, дефектолог є, а логопед звільнилася, тому що інша робота появилася».

Додатково фахівці соціальної сфери самі потребують регулярного психологічного розвантаження та супервізій, аби запобігти професійному вигоранню.

Відсутність психолога в структурах надання соціальних послуг унеможливлює надання повноцінної допомоги родинам у складних життєвих обставинах. В службі у справах дітей також нема психолога.

«...В нас в комунальній установі центру надання соціальних послуг немає психолога. Раніше, коли працював Центр життєстійкості, фахівці могли надавати комплексну підтримку сім'ям спільно зі службами у справах дітей, однак вже «місяць немає психолога, бо вона в відпустці за свій рахунок». Це призводить до того, що робота з сім'ями фактично паралізована...».

«...Немає психолога, немає роботи далі з сім'ями. Це перше, основне, і я б хотіла, щоб ви ці питання піднімали далі, щоб нам ввели в структуру, бо походу їй навіть немає в структурі. вакансії психолога...».

Респонденти підкреслюють, що фахівці інших категорій не можуть замінити психолога, і навіть скорочення інших посад не вирішує проблему.

«...Фахівців можна краще скоротити, ніж психолога. Тому що ми не можемо без... От прийшла сім'я відповідного статусу, відповідно до нової Постанови. Постанову змінили, а психолог тож остався. А психолога немає...».

Недостатність професійної підтримки особливо критична як у роботі з дорослими, так і дітьми, які постраждали від травматичних подій.

«...А в мене дитина постраждала. А може вона ще в утробі постраждала. А я не лікар. І я не психолог. Я психологічну освіту маю, але відповідно до того, щоб працювати психологом, у тебе мають бути підписи, що ти відповідаєш... Який буде працювати, який має спеціальне опитування, анкети, по яких можна запитати дитину...».

Відсутність доступу до належних методик і документів ускладнює роботу соціальних працівників, які не мають права проводити психологічні опитування, хоча саме ці дані необхідні для визначення потреб сімей та оформлення відповідного статусу:

«...Я бачила ці анкети, я спілкувалася з іншими громадами, психологами, які вони роблять. Вони мені скинули, а на якій основі можу їм задавати ці питання? Не маю права, тому що я працюю фахівцем соціальної роботи, а не як психолог».

Таким чином, відсутність у структурі центрів надання соціальних послуг психологів, як дитячих, так і дорослих, суттєво обмежує ефективність роботи з сім'ями, що опинилися у складних життєвих обставинах.

Фахівці соціальної сфери самі потребують регулярного психологічного розвантаження та супервізій для запобігання вигоранню.

«...Нам морально з цими сім'ями дуже тяжко. Я другий рік працюю, то як звертаються ці люди, кожен зі своїми тараканами... Морально дуже тяжко винести. Бувають такі дні, що є такий наплив – просто не вивозиш. Морально дуже втомлююся. Допомагаєш цим людям, а сам морально вигораєш. Енергетичні вампіри. Зі середини тебе з'їдають...».

Учасники фокус-групового обговорення зазначають, що вакансій вистачає як у виконавчих органах та комунальних структурах селища, так і в сусідніх громадах та на промислових підприємствах (завод з виробництва чіпсів чи хлібозавод). Вони висловлюють думку, що частина місцевої молоді не виявляє бажання працювати.

«...На мою думку, немає бажання в людей працювати. Я так щось спостерігаю, робочий час, люди молоді, ходять. Чому вони не на роботах? – Я не знаю... Вакансії є в сусідніх громадах, є заводи, навіть ті ж чіпси, хлібзавод. Там постійно є вакансії. Може, там ще якісь підприємства так сильно за вакансіями не слідкую, але постійно якісь оголошення є. Комунальним нашим підприємствам постійно люди треба...».

Ситуація ускладнюється й відсутністю необхідної кваліфікації серед місцевого населення.

«...Навіть в нас в Раді багато вакансій є. Їх не закриваємо, тому що відсутня кваліфікація у населення...».

Цей парадокс свідчить про глибокі структурні проблеми, що виходять за межі простої невідповідності попиту та пропозиції. І значною мірою на рішення людей, які мають кваліфікаційні та освітні вміння, впливає географічна близькість до Києва.

«...У нас можна сказати, що більшість населення громади працює у столиці. Пряме сполучення...».

Найвагомішою причиною незаповненості наявних вакансій більшість опитаних КІ (14 осіб) вказали низький рівень оплати праці. Це вказує на те, що економічна мотивація залишається ключовим бар'єром для працевлаштування на місцевому ринку праці. Також вагомим чинником, на який вказали 5 респондентів, є відтік кадрів за кордон або до великих міст.

Найменшою мірою на працевлаштування в Димерській громаді впливають невідповідні умови праці (1 особа).

Які основні причини того, що ці вакансії залишаються незаповненими?

Низький рівень заробітної плати	***14***
Відсутність необхідної кваліфікації у кандидатів	2
Відсутність необхідної освіти у кандидатів	3
Відтік кадрів за кордон чи у великі міста	5
Низька мотивація претендентів/відмова працювати офіційно	4
Невідповідні умови праці (графік, транспортна доступність, соціальні гарантії)	1
Відсутність інформації серед мешканців про вакансії	2

Учасники ФГД підкреслюють, що мінімальні зарплати в локальних громадах часто не забезпечують базових потреб працівників, що стимулює їх виїзд до великих міст, де оплата праці є значно вищою, а громада не може конкурувати з ними. Додатковим обмежувальним фактором є державне фінансування, яке не дозволяє підвищити заробітні плати навіть при наявності вакансій.

«...Кошти мінімальні і ніхто нічого не може зробити. Ми ж не можемо пов'язати ставки, якщо відповідно у них іде субвенція від Міністерства освіти...».

Додатковим фактором, що ускладнює працевлаштування чоловіків, йшлося у ході ФГД, є необхідність військового обліку при офіційному оформленні. Багато хто уникає цього, що унеможливлює заповнення офіційних вакансій.

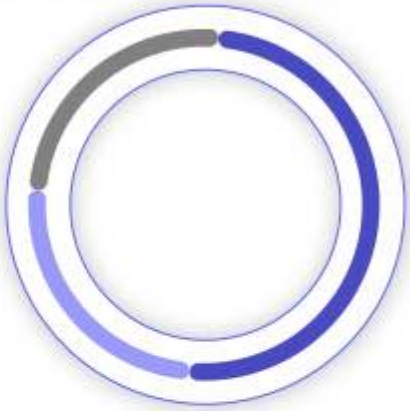
«...Це ж офіційне працевлаштування, це потрібно через ТЦК...».

Це свідчить про структурну проблему: навіть при наявності вакансій, обмежене фінансування не дозволяє підвищити заробітні плати до рівня, який зробив би роботу привабливою для кваліфікованих кадрів. Таким чином, комплекс факторів – недостатня кваліфікація місцевого населення, високі мінімальні вимоги, низька фінансова привабливість і обмежене державне фінансування громад – формує критичну ситуацію на ринку праці малих громад. Це, в свою чергу, призводить до трудової міграції та утруднює ефективне забезпечення функціонування місцевих органів влади і соціальних інституцій.

Половина опитаних представників місцевих органів влади та громадського сектору вважають, що вакансії переважно відповідають реальним навичкам місцевого населення. Однак, кожен четвертий респондент вказує на частковий характер такої відповідності.

Наскільки, за вашими спостереженнями, вакансії відповідають реальним навичкам місцевого населення?

Переважно відповідають	8
Частково відповідають	4
Не володію інформацією	4

Згідно з даними, отриманими від учасників фокус-групової дискусії щодо проблем працевлаштування в органах ОМС, домінантною є вимога до освіти. Учасники наголошують, що, відсутність диплома про вищу освіту стає непереборною перешкодою для доступу до вільних вакансій:

«...Мінімальні вимоги мають бути: вища освіта хоча б...».

Серед можливих ресурсів для підтримки підприємців найчастіше згадувались земельні ділянки для ведення господарства (5 осіб), вільні приміщення для оренди (4 особи) та можливості навчання чи консультацій (3 особи).

Які можливості для підтримки підприємців уже існують у вашій громаді?

Вільні приміщення для оренди (комунальні чи приватні)	4
Земельні ділянки для ведення господарства	***5***
Доступ до обладнання чи техніки (сільгосптехніка, транспорт)	1
Програми від місцевої влади (пільги, співфінансування, гранти)	1
Можливість навчання чи консультацій (курси, тренінги, семінари)	3
Підтримка громадських організацій чи благодійних фондів	1
Обмін досвідом із місцевими підприємцями	2
Допомога у збуті продукції (ярмарки, локальні ринки, онлайн-просування)	2
Не володію інформацією	4

Під час фокус-групової дискусії представниці органів ОМС охарактеризували рівень співпраці між органами місцевого самоврядування та підприємцями як позитивний та конструктивний. Комунікація є прямою та ефективною, оскільки в селищі «всі один одного знають».

«...І всі ці основні бізнесмени, всі вони між собою знайомі. І громада їх всіх в лице знає. Та якщо їм потрібна якась допомога, вони завжди прийдуть. Вони прийдуть, мовчать не будуть самі. І спілкуються, що їм потрібно...».

Респондентки зазначають, що влада надає підтримку бізнесу через надання дозволів на відкриття нових ФОПів, виділення земельних ділянок в оренду для ведення підприємницької діяльності.

«...Може і не дуже активно, але якщо, наприклад, якісь там ларьки чи щось відкриваються на території громади, вони беруть землю в оренду. Це ж теж сприяння свого роду...».

Опитані представники громадських організацій та місцевої влади зазначають, що мешканцям громади найбільше бракує навчальних можливостей і консультаційної підтримки для започаткування власної справи.

Зокрема, 9 респондентів вважають пріоритетною потребу у навчанні та перекваліфікації, а понад половина (8 осіб) наголошують на нестачі консультацій з бізнес-планування та грантової підтримки для стартапів і ФОП.

Яких видів підтримки, на вашу думку, найбільше бракує населенню для організації власної справи/самозайнятості?

Навчання/перекваліфікація	**9**
Консультації з бізнес-планування	**8**
Відсутність приміщень для ведення справи/офісу	**7**
Мікрокредити/фінансова допомога	**7**
Гранти для стартапів/ФОП	**8**
Платформа/маркетинг для продажу продукції	**2**

Тим часом представниці ОМС у ході фокус-групового обговорення учасниця розповіла, що в громаді з'являються локальні ініціативи щодо розвитку бізнесу, однак для цього потрібні стартові умови, а бізнес – не завжди вигідний економічно.

«...Казала одна мені з ФОПів. Сама приїжджа, не звідси. Розповідала про те, що вона хоче ігрову кімнату, де Епіцентр був. Вона каже: невигідно на вихідний. А для того, щоб щось почати, треба... фундамент...».

Тож фінансові проблеми є головною перешкодою, оскільки більшість потенційних підприємців стикається з гострою нестачею стартового капіталу. Одночасно існує значний інформаційно-освітній бар'єр: відчувається брак знань та практичних навичок, необхідних для розробки якісних бізнес-планів, що підкреслює нагальну потребу в освітніх програмах та якісному навчанні.

«...Щоб якісь бізнес-плани толкові розробляти. Навчання якісь робити...».

До цього додаються інфраструктурні обмеження, адже у громаді бракує вільних приміщень для запуску нових бізнес-проєктів. Цей дефіцит є наскрізною проблемою, яка обмежує не лише сферу бізнесу, але й розвиток соціальних послуг.

Для започаткування та розвитку власної справи громада має найбільше ресурсів, щоб підтримати представників бізнесу пільговою орендою приміщень (9 осіб), організацією місцевих ярмарків та виставок (7 осіб) та наданням юридичних чи бухгалтерських консультацій (7 осіб). Значно рідше згадувались такі ресурси, як доступ до спільного обладнання (2 особи), створення кооперативів (2 особи) чи інформаційна підтримка (3 особи).

Якими конкретними ресурсами чи діями громада може допомогти людям, які хочуть розпочати або розвивати власну справу?

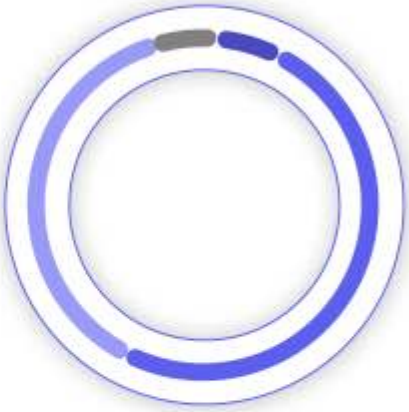
Пільгова оренда комунальних приміщень	**9**
Надання землі в оренду для малого бізнесу	2
Доступ до спільного обладнання (наприклад, техніка для переробки, холодильні камери, транспорт)	2
Створення кооперативів (спільні закупівлі та збут продукції)	2
Організація місцевих ярмарків / виставок	7
Надання юридичних чи бухгалтерських консультацій	7
Надання пільг/податкових послаблень	6
Навчання і тренінги з ведення бізнесу	5
Менторська підтримка від досвідчених підприємців	5
Інформаційна підтримка (реклама, допомога у соцмережах, створення сайтів)	3
Доступ до фінансування (мікрогранти, кредити, мікропозики)	4
Залучення зовнішніх програм фінансування (гранти, кредити)	5
Інше: нічого, не володію інформацією	2

Половина учасників опитування (8 осіб) зазначили, що їх громада/організація/установа частково готова долучатися до ініціатив із розвитку самозайнятості.

Водночас понад третина респондентів (6 осіб) наголошують на потребі у зовнішній підтримці чи допомозі, що вказує на недостатній рівень внутрішніх ресурсів або досвіду для самостійної реалізації таких ініціатив.

Наскільки громада/організація/установа готова долучитися до ініціатив з розвитку самозайнятості

- **Повністю готова** 1
- **Частково готова** 8
- **Потрібна допомога/зовнішня підтримка** 6
- **Нема готовності** 1

Серед основних ресурсів, які громада може залучити для реалізації програм підтримки населення чи розвитку підприємництва, респонденти найчастіше згадували про наявні приміщення (4 особи) та навчальні заклади (4 особи), які можуть стати базою для проведення тренінгів, курсів чи перекваліфікації.

Які ресурси у громаді можна залучити для підтримки програм (платформи, навчальні заклади, приміщення, експерти)? Напишіть

Бажання	1
Бюджет громади, державні програми	1

Навчальні заклади	4
Надання в оренду земельних ділянок	1
Не знаю	2
Ніяких	1
Побільше спорту: манеж, спортмайданчик	1
Приміщення (в т.ч. закладів культури)	4
Приміщення, експерти.	1

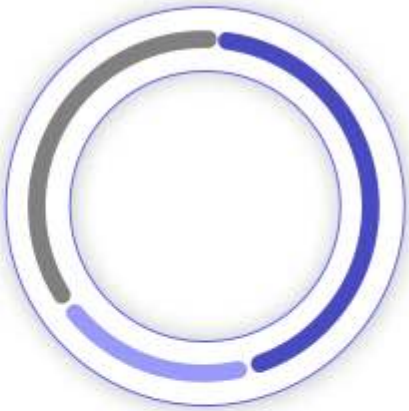
На думку респондентів, Димерська громада готова підтримати програми перекваліфікації та підвищення кваліфікації шляхом залучення донорських/міжнародних проєктів та державних програм (8 осіб). Близько третини учасників опитування (5 осіб) також вважають, що для зазначених цілей можна використати бюджет громади або ресурси бізнес-партнерств, зокрема в межах програм корпоративної відповідальності.

Які ресурси громада може залучити для фінансування програм підвищення кваліфікації та перекваліфікації?

Бюджет громади	5
Державні програми	8
Донорські/міжнародні проєкти	8
Бізнес-партнерство (корпоративна відповідальність)	5
Не знаю	2

Чи є у вашій організації/структурі досвід співпраці з донорами у сфері зайнятості?

- **Так** 7
- **Так, але з обмеженим результатом** 3
- **Ні** 6

У громаді діяли донорські ініціативи, спрямовані на підтримку працевлаштування та самозайнятості, серед яких, зокрема, у 2021-2022 роках функціонував Молодіжний простір у селі Демидів. Реалізовувався проєкт Центр життєстійкості.

«...Це експериментальний проєкт, що фінансується фондом осіб з інвалідністю. Це додаткові робочі місця...».

Попри позитивний вплив на розвиток громади, проєкт зіткнувся з низкою проблем, пов'язаних з тимчасовістю та невизначеністю фінансування.

«Зараз у нас закінчився договір. Вони (Уряд, – ред) хочуть, щоб діяв по Постанові кожен Центр життєстійкості... Тепер буде Постанова, яка має затвердитися Кабінетом Міністрів. Ми в очікуванні того, коли її приймуть. Сказали до першого листопада?...».

Втім, невизначеність термінів та зміни нормативної бази створюють складнощі для планування та безперервності роботи, що відображається на ефективності наданих послуг, а працівників відправляють у вимушені відпустки.

«...Ми не працюємо з 6 жовтня. Тобто місяць вже ми не працюємо. А невідомість вона лякає. Ніхто не знає, що перше буде».

Проблеми в реалізації цих програм знижує мотивацію працівників та довіру населення, адже напрацьована база клієнтів, методики роботи та створені команди виявляються фактично зруйнованими.

«...В даний момент все зупинилось. А ви знаєте, напрацьовувати треба було цю всю базу, і це все, щоб воно було відповідно до вимог і покращення для того саме населення, чимось допомогти, було більше півроку. Щоб в нас повірили, грубо кажучи. ...Ми вже напрацювали структуру: клієнти, робота за цих півтори року... А тепер у нас місяць, два, три – невідомості. Тепер знову наша робота пішла під нуль...».

Попри ці труднощі, учасники ФГД демонструють потенціал для можливості співпраці з донорами і виявляють зацікавленість у нових проєктах. Як зазначає одна з чучасниць, експериментальних ініціатив, спрямованих на підтримку працевлаштування, самозайнятості та соціальної інтеграції уразливих категорій населення вистачає.

«..От щиро, дивіться, скільки багато є запроваджених експериментальних проєктів, навіть тим самим фондом соціального захисту, фондом осіб з інвалідністю. Там є чотири чи п'ять проєктів».

Водночас, доступність реалізації цих програм суттєво обмежується ресурсними та інфраструктурними факторами.

«У нас не вистачає приміщень. Якби були приміщення, були б спонсори тим, що ми могли відкрити будь-яку з цих послуг, а так в нас його немає».

Відсутність відповідних приміщень або необхідність їх ремонту значно ускладнює запуск нових послуг та розширення вже діючих проєктів.

«Ми готові розширюватися, але для цього нам потрібен старт. Старт – це приміщення. Нам його не вистачає. Або ремонт, або нове приміщення. Відповідно, коли в нас є приміщення, коли ми готові спонсорувати, тоді можна йти до голови і говорити про якісь послуги, які ми можемо надавати».

Поряд із цим, важливим фактором ефективності в реалізації програм є інформування про доступні послуги, видимість результатів для громади та безпосереднє залучення людей до користування послугами.

«А населення – воно завжди потребує. Щось нове – вони не знають про цю послугу. І коли це невідоме, ми не можемо сказати, чи вона нам потрібна, чи ні. От як запитали: – чи нам треба послуга для дітей з інвалідністю, щоб залишали. Ой, нащо вона, хто туди буде їздити? – От така зразу думка йде... А коли ти бачиш: повз тебе йдуть 43 дитини, і кожні півгодини розписані заняття, тоді думаєш – Так! Коли це постійно у нас перед очима, бо ми з цим співпрацюємо, і надаємо ці соцпослуги, тоді ми бачимо результат, і бачимо, що потребується...».

Тож інфраструктурна база є критичною умовою для реалізації програм підтримки: «А так, як у нас немає старту, то ми не можемо далі рухатися...».

Попри це, є запити на продовження та розширення програм, особливо в освітньому та медичному напрямках

«...Хотілося б якісь щось для дітей, як цей простір попрацював і поки що не працює, можливо, відновиться. Хотілося б, щоб діти десь мови вчили, все треба везти в Київ. Тоді з медичним напрямком, щоб якась програма була, щоб додаткова вакцинація була та, що поза плановим календарем, дуже дорогі вакцини. Було б приємно, якби якась програма це проспонсорувала...».

Таким чином, донорські програми в громаді створюють значний потенціал для розвитку працевлаштування та соціальної інтеграції, проте їхня ефективність обмежується відсутністю приміщень, нестачею штатних позицій та потребою у видимості результатів для населення.

Подолання цих перешкод могло б забезпечити більш стабільне та тривале функціонування ініціатив і дозволити розширити спектр послуг для різних груп громади.

Більшість респондентів не змогли назвати конкретні програми у сфері зайнятості чи підтримки бізнесу: 7 опитаних не надали відповіді, а ще 5 не володіють інформацією щодо таких ініціатив.

Водночас окремі учасники опитування відзначили роботу служби зайнятості та участь громад у програмах DESAIT і ПРООН, спрямованих на підтримку місцевого розвитку та економічної активності населення.

Які донорські/державні/місцеві програми у сфері зайнятості/підтримки бізнесу наразі працюють у громаді?

Без відповіді	**7**
Відсутні	**2**
Не володію інформацією	**5**
Служба зайнятості	**1**
DESAIT, ПРООН	**1**

5 з 16 учасників опитування не змогли оцінити доступність програм у сфері зайнятості/підтримки бізнесу для вразливих груп Димерської громади.

Понад третина респондентів, що надали відповідь (4 особи) зазначили, що такі ініціативи фактично недоступні або не працюють. Ще 3 опитаних оцінили їхню доступність як обмежену, і лише 1 респондент вважає, що програми є повністю доступними.

Наскільки, на вашу думку, ці проєкти/програми доступні для вразливих груп – ВПО, жінки, молодь, ветерани, особи з інвалідністю тощо?

Повністю доступні	1
Частково доступні	3
Малодоступні	3
Немає доступу/не працюють	4
Без відповіді	5

Інтеграція людей з інвалідністю в ринок праці у громаді залишається складним процесом, який стикається як із фізичними, так і з соціальними бар'єрами. Як зазначають учасники фокус-групи, формально існує вимога щодо працевлаштування осіб з інвалідністю, однак її виконання ускладнене через відсутність доступного середовища.

«...У нас навіть є там норма, що має бути кількість людей. Але взять нас: бар'єрний простір, другий поверх».

Це свідчить про те, що навіть за наявності бажання роботодавців виконати норматив, відсутність архітектурної доступності обмежує можливості для реальної інклюзії. Втім, поодинокі випадки, працевлаштування осіб з інвалідністю таки є.

«...Дивлячись, яка інвалідність. У нас працювала людина. Хто на [кріслі колісному], то важко буде. А якась така, що хоч ходить може – то взагалі, я думаю, не буде проблем...».

Працівники органів ОМС визнають, що бар'єрність робочих просторів може стати проблемою, але точно не причиною відмови у працевлаштуванні.

«Якщо це другий поверх і людина на [кріслі колісному], то ви не зможете... Ні, ну ми ж не можемо офіційно відмовити. Будуть шукати якийсь кабінет інший. Але, звісно, це не стане причиною відмови».

Серед головних потреб громади у створенні інклюзивного ринку праці респонденти називають фінансові ресурси на адаптацію робочих місць та середовища. Учасниці ФГД підкреслюють, що без базової доступності фізичного простору будь-які заходи з працевлаштування осіб з інвалідністю залишаються декларативними.

«...Мінімум (чого бракує, – ред.) – грошей, щоб все це переобладнати. Щоб цим людям було зручно. А то ринок – ринком. А як ти не можеш на роботу запхатися, то що ж з того ринку?..».

Разом із тим респонденти звертають увагу на важливість створення спеціалізованих ініціатив та робочих місць для людей з інвалідністю.

«...Можна якийсь створити бізнес, так як є в інших населених пунктах. Я бачила, наприклад, інклюзивні діти. Вони зараз мають 18 років, мають свої пекарні, вони працюють, показують свою роботу. До них відноситься так же, як і до всіх людей, тому що вони звикли до цього...».

Такий приклад показує, що успішна інтеграція можлива, коли інклюзивність стає частиною повсякденної практики громади, а не винятком.

Однак, як підкреслюють учасники фокус-групи, суспільство ще не готове повною мірою сприймати інклюзію як норму.

«...Наші люди не звикли до всього. До того, що є новшества. І що таке інклюзія для них це непонятно...».

Таким чином, для ефективної інтеграції людей з інвалідністю в ринок праці громада потребує не лише технічного переобладнання робочих місць, а й глибшого розуміння принципів інклюзії, підвищення обізнаності працівників і формування толерантного соціального середовища. Лише поєднання фізичної доступності, інституційної підтримки та зміни суспільного ставлення може забезпечити реальну рівність можливостей для всіх.

6 респондентів зазначили, що не мають достатньої інформації, щоб оцінити рівень відкритості мешканців Димерської громади до перекваліфікації чи навчання. Разом з тим, 4 респонденти вважають, що мешканці помірно відкриті до таких можливостей, тоді як 3 учасники анкетування підкреслили високу відкритість.

Наскільки, за вашими спостереженнями, мешканці відкриті до перекваліфікації / навчання?

Дуже відкриті	3
Помірно відкриті	4
Мало зацікавлені	2
Зовсім не зацікавлені	1
Не володію інформацією	6

На думку опитаних, найбільш пріоритетними напрямками перекваліфікації для мешканців Димерської громади є освоєння робітничих професій – цей варіант обрали 11 респондентів. Також високий рівень підтримки мають сфери освіти та виховання дітей (9 осіб) і агробізнесу та крафтового виробництва (6 осіб). Найменш перспективними, на погляд опитаних представників влади напрямок туризму та послуги з догляду (4 особи).

Які напрямки перекваліфікації є найбільш пріоритетними, на вашу думку, для громади?

Освоєння робітничих професій	11
Агробізнес, крафтове виробництво	6
Освіта, виховання дітей	9
Медицина	5
IT та цифрові навички	5

Послуги з догляду (діти, люди похилого віку, люди з інвалідністю)	4
Підприємництво, бізнес-управління	6
Туризм	4
Важко відповісти	2

Відповідаючи на запитання про заходи, які, на їхню думку, найбільш потрібні для підвищення рівня працевлаштування мешканців, представники урядового сектору та ОМС підкреслили необхідність проведення курсів і програм перекваліфікації (6 осіб).

Окремі учасники опитування наголосили на важливості покращення умов праці та рівня заробітної плати, що стало б стимулом до активнішого навчання та саморозвитку.

Які заходи, підвищення навичок, на вашу думку, найбільш потрібні для підвищення працевлаштування мешканців?(відкрите питання)

В першу чергу людям потрібна нормальна заробітна плата, як результат мотивація та бажання навчатися нової професії	1
Важко відповісти	1
Інформаційна	1
Консультації спеціаліста бухгалтера з ФОП	1
Курси, навчання	***6***
Перекваліфікації	1
Перепрофілювання, збільшення пропозицій ринку праці	1
Психологічне навчання	1
Робітничі професії	1
Хороші умови роботи.	1
Цифрові навички	1

Представники неурядового сектору та місцевої влади зазначили, що серед наявних працівників Димерської громади найбільш актуальною є потреба в оновленні професійних знань у своїй сфері діяльності – це підкреслили 11 респондентів. Високим також є запит на розвиток цифрових навичок (10 осіб) та комунікаційних і соціальних компетентностей (9 осіб), що вказує на необхідність адаптації працівників до сучасних умов праці, зокрема цифровізації та зростання ролі міжособистісної взаємодії.

Дещо менший, але вагомий запит на удосконалення управлінських і організаційних навичок (5 осіб), що може бути пов'язано з потребою підвищення ефективності роботи місцевих закладів, установ і підприємств.

Які навички або знання потребують оновлення серед наявних працівників громади?

Цифрові навички	***10***
Професійні знання у своїй сфері (медицина, освіта тощо)	***11***
Управлінські та організаційні навички	5
Комунікаційні та соціальні навички	9

Найбільше опитаних оцінили співпрацю своєї громади/установи/організації з ключовими інституціями у питанні зайнятості та працевлаштування як задовільну (6 осіб) або добру (6 осіб), що вказує як на наявність певних партнерських механізмів взаємодії, так і на потенціал для їх подальшого зміцнення.

Водночас 2 учасника опитування охарактеризували взаємодію як погану, що може бути ознакою нерівномірної комунікації між установами чи недостатньої координації спільних дій.

Як би ви оцінили рівень співпраці вашої громади/організації/установи з ключовими інституціями у питанні зайнятості та працевлаштування

Дуже погано	1
Погано	2
Задовільно	**6**
Добре	**6**
Дуже добре	1

Серед ключових бар'єрів, що перешкоджають ефективній координації між інституціями у сфері зайнятості та працевлаштування, респонденти зазначали відсутність комунікації (3 особи), бюрократичні труднощі (1 особа), байдужість та вплив війни (1 особа), а також незацікавленість органів місцевого самоврядування у налагодженні співпраці (1 особа).

Водночас 7 учаників опитування не надали відповідь на вказане питання, а ще 3 не змогли визначити конкретні перешкоди, що може вказувати на обмежену поінформованість про міжінституційну взаємодію.

Які бар'єри заважають ефективній координації між цими інституціями?

Байдужість, війна	1
Бюрократія	1
Відсутність комунікації	**3**
Не знаю	**3**
Незацікавленість зі сторони ОМС	1

Погляд представників ОМС та НУО Димерської громади на психологічний добробут, соціальну згуртованість та підтримку соціально-вразливих мешканців громади

Серед соціально-психологічних проблем в громаді представниками місцевих органів влади, установ та організацій громади найчастіше згадувались вигорання (вказали 12 з 16 опитаних), високий рівень стресу та тривожності серед населення (10 осіб), а також відчуття невпевненості у майбутньому (9 осіб).

Які соціально-психологічні проблеми ви помічаєте у громаді?

Високий рівень стресу та тривожності серед населення	**10**
Відчуття невпевненості у майбутньому	9
Вигорання (зокрема серед працівників освіти, медицини, соціальної сфери)	**12**

Соціальна ізоляція та самотність (особливо серед людей похилого віку)	1
Конфлікти в родинах / домашнє насильство	2
Зниження довіри до інституцій	2
Зменшення громадської активності (байдужість, апатія)	7
Проблеми з адаптацією ВПО у громаді	3
Відсутність доступних послуг психологічної підтримки	4
Важко відповісти	2

Респондентам запропонували оцінити доступність заходів з психологічної підтримки та соціальної згуртованості в Димерській громаді за 5 бальною шкалою (де 1 – дуже слабка, 5 – дуже сильна).

Максимальна кількість учасників опитування (6 осіб) оцінили вказаний критерій на «2 бали», а ще 4 респонденти надали оцінку «3 бали». Водночас жоден із учасників опитування не оцінив доступність цих заходів на максимальну оцінку.

Оцініть доступність в громаді заходів з психологічної підтримки та соціальної згуртованості, де 1 – дуже слабка, 5 – дуже сильна

**Середнє значення – 2,44 бали*

Респонденти вважають, що для покращення соціально-психологічного клімату в громаді найбільш важливими є заходи пов'язані зі створенням і облаштуванням громадських/безпечних просторів, а також культурні та спортивні активності. Зокрема, найбільш пріоритетними визнано облаштування громадських просторів (вказали 11 з 16 респондентів), створення безпечних місць для дітей, жінок та інших вразливих категорій (8 осіб), проведення культурних заходів і організацію дозвілля для дітей та молоді (по 8 осіб).

Які заходи можуть сприяти покращенню соціально-психологічного клімату в громаді?

Індивідуальні психологічні консультації	5
Групові психологічні тренінги, групи підтримки, консультації для різних категорій (молодь, ветерани, ВПО, люди з інвалідністю)	3
Створення безпечних просторів для дітей, жінок та інших вразливих категорій	8
Створення або облаштування громадських просторів (будинки культури, клуби, молодіжні центри, спортмайданчики)	11
Заходи, спрямовані на створення соціальної згуртованості в громаді (озеленення, прибирання, облаштування території)	6
Проведення культурних заходів (свята, концерти, ярмарки, фестивалі)	8

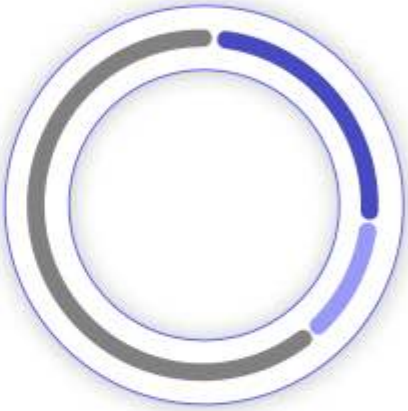
Спільні спортивні та оздоровчі активності (турніри, пробіжки, йога, танці, змагання)	7
Проведення групових зустрічей/клубів за інтересами (клуби для молоді, літніх людей, батьків)	3
Програми профілактики стресу та вигорання (лекції, інформаційні кампанії, зустрічі з психологами)	5
Волонтерські та благодійні ініціативи (допомога вразливим, спільні акції)	4
Організація дозвілля для дітей і молоді (гуртки, секції, літні табори)	8
Доступні «місця зустрічей» (кав'ярня, бібліотека, хаб, парк із лавками)	5
Покращення інформування мешканців про події та можливості (оголошення, соцмережі, газети, радіо)	4
Навчання лідерів і активістів громади (як працювати з людьми, вирішувати конфлікти, організовувати заходи)	4
Програми підтримки та інтеграції ВПО, ветеранів та інших груп, що потребують адаптації	5
Організація круглих столів/діалогових зустрічей між мешканцями, владою та бізнесом	4

Переважна більшість опитаних (10 осіб) вказали на відсутність програм чи послуг для підтримки населення, зокрема вразливих груп в їх громаді/організації/установі. Разом з тим, кожен четвертий респондент зазначив наявність таких програм/ініціатив, які працюють ефективно, а ще 2 учасники опитування повідомили, що подібні програми існують, але реалізуються обмежено або не є достатньо поширеними.

Отримані результати вказують на потребу у посиленні соціальної допомоги в Димерській громаді, зокрема через впровадження цільових програм підтримки вразливих категорій населення – людей з інвалідністю, внутрішньо переміщених осіб, малозабезпечених сімей та осіб похилого віку.

Чи є у вашій громаді/організації/установі спеціальні програми/послуги для підтримки населення, зокрема вразливих груп?

Так, працюють ефективно – наведіть приклади	**4**
Так, але обмежено/не поширено – поясніть чому	**2**
Ні, відсутні	**10**

14 з 16 респондентів не змогли пояснити причин обмеженого функціонування спеціалізованих програм підтримки населення, зокрема вразливих груп. Серед тих, хто висловив думку, зазначалося, що основними чинниками є нестача ресурсної підтримки з боку громади, а також психологічні бар'єри серед осіб у складних життєвих обставинах, які перешкоджають зверненню по допомогу.

Поясніть чому спеціалізовані програми, послуги для підтримки населення зокрема вразливих груп, діють обмежено/не поширено?

Без відповіді	14
Бракує підтримки	1
Особи із СЖО мають психологічний бар'єр стосовно запиту на свою потребу	1

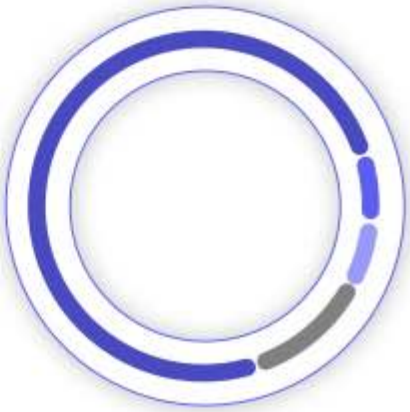

Більшість учасників дослідження (12 осіб) не змогли навести прикладів дієвих спеціалізованих програм чи послуг для підтримки населення, зокрема вразливих груп.

Лише окремі респонденти повідомили, що в громаді виплачується грошова допомога ВПО, а також здійснюється підтримка дітей-сиріт, малозабезпечених сімей та дітей, які постраждали внаслідок російської агресії.

Наведіть приклади спеціалізованих програм послуг для підтримки населення, зокрема вразливих груп, які діють ефективно.

Без відповіді	12
Виплачується грошова компенсація ВПО	1
ВПО, діти сироти, малозабезпечені сім'ї, діти які постраждали внаслідок російської агресії	1
Не знаю	2

Окрім видимих руйнувань, війна завдала глибоких соціальних та психологічних травм мешканцям громади. Під час ФГД йшлося, що у 2022 році, одразу після звільнення, у громаді спостерігався високий рівень єдності, але з часом суспільні настрої зазнали негативних змін. Наразі соціально-психологічний клімат характеризується такими рисами озлобленістю та недовірою: люди стали «більш обережні... озлоблені».

Загострилася проблема домашнього насильства, особливо серед сімей, де присутні зловживання алкоголем або наркотиками.

«...І якщо брати по насильству, то поліція кожного тижня звітує, що до трьох-чотирьох осіб поставлено на облік...».

Респонденти зазначають, що подібні інциденти трапляються навіть у сім'ях, де є діти, і часто вони стають свідками психологічних проявів насильства.

«...І нам дуже багато подається. І навіть там, де є діти. Можливо, просто свідки, можливо, десь там є психологічне насильство. Я думаю, що це все, в основному, скидають такі сім'ї, де є зловживання алкогольними та іншими речовинами. От там є домашнє насильство...».

Водночас співрозмовники вказують на певну динаміку у поведінці людей під час війни та коли громада переживала окупацію та безпосередню небезпеку. Проте після звільнення ситуація погіршилася.

«...У 2022-му люди згрупувалися, допомагали один одному Тільки вийшли [окупанти, – ред.], зразу світ помінявся...».

Зростає напруга між різними групами населення. Особливо гострою є поляризація між родинами військовослужбовців та тими, хто не мобілізований, що виливається у взаємні звинувачення: «твій не воює, а мій повинен там бути». Навіть поширюються конфлікти на ґрунті отримання гуманітарної допомоги.

«...А що тобі дали? А де ти брав?... А в тебе генератор був, ти телефон заряджав, а чого ти мені не сказав? Я з тобою навіть говорити не хочу...».

Тож загальний емоційний фон у громаді залишається тривожним. А серед мешканців поширені страхи та панічні настрої щодо можливого повторного наступу російських військ.

Постійне очікування загрози, недовіра до офіційних джерел інформації та відчуття невизначеності формують атмосферу колективної тривожності, яка перешкоджає відновленню відчуття безпеки та соціальної стабільності.

«...Вона мені каже: ви що, не розумієте? Я не знаю, що мені робити. Чи мені речі пакувати. В 4 години ночі треба виходити, бо буде наступ, і прийдуть ті самі, які знають дороги, бо вони ж сюди йшли...».

Висновки:

1. Загальна соціально-економічна ситуація

Димерська громада перебуває на етапі поступового відновлення після окупації, однак наслідки воєнних подій усе ще суттєво впливають на соціально-економічне життя населення. Середня оцінка економічного становища громади – 3,06 бала з 5, що свідчить про помірну стабільність, але обмежений розвиток. Відновлення інфраструктури, відновлення бізнесів і нормалізація життєвих умов відбуваються нерівномірно. Населення демонструє стійкість і готовність до адаптації, однак громада стикається з такими викликами, як зниження платоспроможності домогосподарств, відтік працездатного населення, зростання соціальних потреб і навантаження на місцевий бюджет. Функціонують основні інституції – школи, ФАПи, ЦНАП, торговельні та поштові заклади, однак сфера послуг, дозвілля, культури та неформальної освіти потребує розвитку. Громада зберігає базову соціальну інфраструктуру, але їй бракує ресурсів для забезпечення якісного відновлення та підвищення добробуту населення.

2. Ринок праці та зайнятість

Ринок праці громади характеризується дисбалансом між наявністю вакансій та доступністю кваліфікованої робочої сили. Значна частина населення працює неофіційно або тимчасово, що зменшує стабільність зайнятості. Основними проблемами залишаються низький рівень заробітної плати, обмежені можливості працевлаштування за фахом і міграція працездатного населення до більших міст чи за кордон. Попит на робітничі професії, фахівців у сфері освіти, охорони здоров'я, соціальної роботи та будівництва перевищує пропозицію. Попри наявність освітніх і професійно-технічних закладів, їхній потенціал для перекваліфікації та навчання дорослого населення використовується недостатньо. Органи місцевого самоврядування, освітні заклади й місцевий бізнес мають потенціал для більш тісної співпраці у формуванні кадрової політики громади, створенні програм підтримки зайнятості й навчання новим професіям. У цілому ринок праці громади перебуває на етапі відновлення, але потребує стратегічного планування, залучення інвестицій і підвищення мотивації населення до офіційної трудової діяльності. Інклюзивний ринок праці перебуває в стадії формування.

3. Підприємництво та самозайнятість

Рівень розвитку підприємництва в Димерській громаді залишається невисоким. Малий бізнес стикається з низкою обмежень – відсутністю доступного фінансування, браком консультативної підтримки, складністю участі в грантових програмах і низьким рівнем ділової активності населення. Середня оцінка розвитку малого бізнесу – 2,88 бала, що відображає недостатній рівень підприємницької культури та обмежені економічні можливості громади. Разом із тим, громада має потенціал для розвитку локального бізнесу, зокрема крафтових виробництв, сфери послуг, переробки сільськогосподарської продукції. Значна частина опитаних демонструє готовність до навчання, самозайнятості чи започаткування власної справи, однак потребує зовнішньої підтримки – фінансової, консультаційної та організаційної. Варто відзначити високий потенціал жіночого підприємництва: активність жінок у волонтерстві, громадських ініціативах і локальних бізнесах може стати рушієм місцевого економічного відновлення. Для стимулювання самозайнятості необхідні системні освітні програми, доступ до грантів і розвиток партнерства між громадою та донорськими організаціями.

5. Психологічний добробут та соціальні виклики

Рівень психологічного добробуту населення можна оцінити як помірний із проявами емоційного виснаження. Більшість мешканців час від часу відчувають добрий настрій і спокій, однак водночас значна частина постійно перебуває у стані напруження, тривоги чи втоми. Понад половина респондентів відзначили регулярні прояви стресу, пов'язані з війною та економічною нестабільністю, а понад 40% рідко відчувають повноцінний відпочинок. Представники громади також вказують на вигорання працівників соціальної, освітньої та адміністративної сфер. Система психологічної підтримки населення розвинена недостатньо: середня оцінка доступності таких послуг не перевищує 2,5 бала. Водночас громада має потужний ресурс соціальної згуртованості – активне волонтерство, участь жителів у громадських ініціативах, взаємна підтримка, що зберігає відчуття єдності та солідарності. Найважливішими напрямами подальшої роботи мають стати створення безпечних просторів для жінок і дітей, розвиток психологічних служб, неформальних центрів спілкування та програм емоційного відновлення. Соціальна єдність і волонтерська активність залишаються основою психологічної стійкості громади.

Рекомендації:

1. Розробити стратегію післявоєнного відновлення громади, що поєднує економічний розвиток, демографічну стабілізацію та підтримку соціальної згуртованості.
2. Налагодити партнерство між місцевою владою, бізнесом, освітніми закладами та громадськими організаціями для спільного вирішення питань зайнятості та розвитку людського капіталу.
3. Запровадити програми перекваліфікації та підвищення кваліфікації населення, зокрема у сферах будівництва, агросектору, соціальних послуг і цифрових технологій.
4. Створити центр підтримки підприємництва («єдине вікно») для консультування, навчання та супроводу бізнес-ініціатив.
5. Розробити програми мікрофінансування, грантової підтримки та пільгової оренди приміщень для розвитку малого бізнесу та самозайнятості.
6. Підтримати жіноче та молодіжне підприємництво через менторські програми, навчальні тренінги й інформаційні кампанії.
7. Підвищити привабливість місцевого ринку праці, зокрема шляхом покращення умов праці, забезпечення конкурентних зарплат і розвитку кар'єрних можливостей.
8. Розвинути систему психологічної підтримки та програм ментального здоров'я, орієнтованих на педагогів, соціальних працівників, ветеранів та інші вразливі групи.
9. Створити безпечні та інклюзивні громадські простори для дозвілля, культурної активності й соціальної інтеграції населення.
10. Активніше залучати державні, донорські та міжнародні програми для фінансування відбудови, розвитку бізнесу та підвищення добробуту мешканців.
11. Проводити систематичні навчання, семінари та тренінги з питань реалізації принципів інклюзії для різних категорій населення громади – жителів, педагогічних працівників, фахівців соціальної сфери, представників органів місцевого самоврядування.

Шляхи до життєздатності проєкту

Сильні сторони (Strengths):

1. Активна позиція жінок та молоді щодо участі в громадському житті і розвитку громади.
2. Висока частка економічно активного населення, що має досвід офіційного працевлаштування.
3. Соціальна згуртованість населення, готовність до взаємодії та участі у громадських ініціативах. Позитивні приклади волонтерства й самоорганізації, що формують соціальний капітал і довіру між мешканцями.
4. Активність населення: наявність частини мешканців, які вже надають послуги або займаються самозайнятістю. Високий рівень базових професійних і ремісничих навичок серед населення (ремонт, б'юті-сфера, сільське господарство, ручна праця).
5. Прагненням до самореалізації та ведення власної справи.
6. Розвинена базова інфраструктура в більшості населених пунктів (магазини, аптеки, пошта, заклади освіти).
7. Високий рівень потенційної трудової активності та відкритість до перекваліфікації за наявності певних умов та гарантій.
8. Наявність потенціалу для розвитку локального виробництва (домашнє господарство, вироби ручної праці, послуги).
9. Значна кількість жителів володіють практичними навичками – у сфері сільського господарства, ремесел, технічних професій, торгівлі.
10. Туристичний та культурний потенціал громад.
11. Проактивна позиція представників влади Іванківської громади.

Слабкі сторони (Weaknesses):

1. Відсутність достатньої кількості вакансій і робочих місць у громаді.
2. Низька частка офіційно зареєстрованих підприємців.
3. Недостатній рівень підприємницьких знань і досвіду (юридичних, фінансових, маркетингових).
4. Страх ризику та невпевненість у власних силах, низька готовність легалізувати діяльність (поєднання психологічних та фінансових бар'єрів).
5. Відсутність інфраструктури підтримки бізнесу (консультаційних центрів, бізнес-інкубаторів, програм наставництва).
6. Закритість представників Димерської громади до співпраці та діалогу.
7. Дисбаланс можливостей у працевлаштуванні для жителів центральних і віддалених населених пунктів.
8. Відсутність системної підтримки з боку місцевої влади у сфері консультування, бухгалтерського супроводу та доступу до ринку збуту.
9. Обмежені фінансові ресурси населення – частина жителів має низький або відсутній дохід.

Можливості (Opportunities):

1. Підтримка жіночого підприємництва та ініціатив молоді.
2. Потенціал для розвитку підприємництва: наявність неформальних видів зайнятості серед жителів, які можуть стати власною справою.
3. Зацікавленість в офіційному оформленні своєї справи за наявності сприяння.
4. Фінансова підтримка (гранти, кредити, мікропозики) як основний стимул до відкриття справи.
5. Використання соціальної активності мешканців як платформи для кооперації (створення спільних виробництв або кооперативів) у сільському господарстві та сферах побутових послуг.
6. Використання локальних ресурсів громади (земля,доступні приміщення, ремісничі традиції) для розвитку мікробізнесу.
7. Освітні та консультаційні програми щодо ведення малого бізнесу, бухгалтерії, податків, реєстрації ФОП.
8. Партнерство з державними та міжнародними фондами, які підтримують місцеве підприємництво.

Загрози (Threats):

1. Війна і загроза обстрілів.
2. Обмежені можливості працевлаштування в межах громади
3. Відтік працездатного населення до більших міст або за кордон через відсутність роботи, низьку оплату праці або відсутність можливостей для самореалізації.
4. Психологічна напруга в переважної частини населення громад.
5. Економічна нестабільність і невизначеність у державній політиці щодо малого бізнесу.
6. Наслідки воєнного стану і мобілізаційних процесів.
7. Тривала відсутність інвестицій у розвиток місцевої економіки.
8. Бюрократичні бар'єри та складність податкових процедур.
9. Ризик втрати мотивації населення до офіційного оформлення діяльності без належної підтримки.
10. Обмежений доступ до ринків збуту через логістичні чи транспортні труднощі.
11. Низький попит на продукцію чи послуги в межах громади.
12. Чорнобильська стигма, що виявляється в негативному сприйнятті близькості Іванкова до зони відчуження (зменшує інвестиційні та експортні можливості).

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Іванківської селищної ради
2. Офіційний сайт Димерської селищної ради
3. Психологічна служба Іванківської територіальної громади
4. Забезпечення тимчасовим житлом осіб, що постраждали від збройної агресії рф. Іванківська селищна територіальна громада Київської області/Всеукраїнська асоціація ОТГ. Кращі практики
5. Іванківська селищна рада/ сторінка в мережі Facebook
6. Упровадження європейських стандартів: Іванківська громада на Київщині розпочала процес розробки Стратегії розвитку
7. Держстат України